

PREPORUKE SVJETSKE ZDRAVSTVENE ORGANIZACIJE ZA VOĐENJE INTERVJUA SA ŽENAMA ŽRTVAMA TRGOVINE LJUDIMA

World Health
Organization

London School
of Hygiene and
Tropical Medicine

Daphne Programme
of the European
Commission

DISCLAIMER

Publications of the World Health Organization have been translated into many languages by publishers in different countries.

The sole responsibility for the translation of this WHO publication lies with the institution named on the publication itself. For further information please contact the institution.

Reproduced by permission.

DENI DE RESPONSABILITE

Les publications de l'Organisation mondiale de la Santé sont traduites en de nombreuses langues par des maisons d'édition de divers pays.

La responsabilité de la traduction de la présente publication de l'OMS incombe exclusivement à l'institution mentionnée dans ladite publication. Pour de plus amples renseignements, veuillez vous adresser à l'institution en question.

Reproduit avec permission.

DESCARGO DE RESPONSABILIDAD

Gran número de editoriales de diversos países traducen las publicaciones de la OMS a muchos idiomas distintos.

La traducción de la presente publicación de la OMS es responsabilidad exclusiva de la institución cuyo nombre se menciona en la obra. Para más información, por favor pónganse en contacto con esa institución.

Reproducido con autorización.

不承担责任的声明

世界卫生组织的出版物已在不同国家被出版商翻译成多种语言。

翻译本世界卫生组织出版物的唯一责任在于该出版物上的署名机构本身。如欲获得进一步信息，请与该机构联系经许可印制。

ОГОВОРКА

Публикации Всемирной организации здравоохранения переводятся на многие языки издательствами в различных странах.

Всю ответственность за перевод данной публикации ВОЗ несет учреждение, указанное в самой публикации. За дальнейшей информацией просьба обращаться в это учреждение.

Воспроизводится с разрешения.

Katalog knjižnice Svjetske zdravstvene organizacije - objavljeni podaci

Cathy Zimmerman

Preporuke Svjetske zdravstvene organizacije za vođenje intervjua sa ženama, žrtvama trgovine ljudima

Autorice: Cathy Zimmerman i Charlotte Watts.

1. Etika, istraživanje. 2. Sigurnost. 3. Koncept istraživanja 4. Intervjui-metode 5. Prostitucija 6. I. Preporuke Charlotte Watts, II. Naziv

ISBN 92 4 154625 5

(LC/NLM class.:HQ 281)

Svjetska zdravstvene organizacija 2003.godina

Sva prava zadržana. Izdanja svjetske zdravstvene organizacije mogu se nabaviti u odjelu za marketing i distribuciju, World Health Organization, 20 Avenue Appa, 1211 Geneva 27 Switzerland (tel.: 0041 22 791 2476; fax.: 0041 22 791 4857, e-mail: bookorders@who.int). Zahtjevi za izdavanje suglasnosti o umnožavanju ili prijevodu izdanja svjetske zdravstvene organizacije – radi prodaje ili u nekomercijalne svrhe uputiti na gore navedenu adresu, pod nazivom :
Publication Fax.:0041 22 791 4806; e-mail: permission@who.int).

Stavovi iskazani u ovome izdanju ni u kojem pogledu ne odražavaju stav Svjetske zdravstvene organizacije, glede pravnoga statusa bilo koje zemlje, teritorije, grada, područja, ili njihovih vlasti, ili s određivanjem njihovih granica.

Također, Svjetska zdravstvena organizacija ne jamči da su podaci, sadržani u ovome izdanju u potpunosti točni, te ne snosi odgovornost za štetu, koja može nastati kao rezultat njihove uporabe.

Ove preporuke predstavljaju sastavni dio preporuka etičke i sigurnosne prirode, glede nasilja nad ženama, Odjela za ravnopravnost spolova i zdravlje žena, Svjetske zdravstvene organizacije.

Svjetska zdravstvena organizacija izražava zahvalnost Školi higijene i tropske medicine, London i Daphe programu Europskoga povjerenstva, na značajnom doprinosu u pripremi ovoga izdanja. Stavovi izloženi u ovome izvješću ne moraju obvezno odražavati stavove Svjetske zdravstvene organizacije, Škole higijene i tropske medicine, London, ili Daphe program Europskoga povjerenstva.

Dizajn i oprema : Becky Shand
Tiskano u Velikoj Britaniji
The Printed World West, Sussex

ETIČKE I SIGURNOSNE PREPORUKE SVJETSKE ZDRAVSTVENE ORGANIZACIJE ZA VOĐENJE INTERVJUA SA ŽENAMA KOJE SU BILE PREDMETOM TRGOVINE I KRIJUMČARENJA

2003

Svjetska zdravstvena
organizacija

Škola higijene i tropske
medicine, London

Daphne program
Evropske komisije

Tiskano od strane Odjela za zdravstvenu politiku, Londonske škole higijene i tropske medicine uz potporu Daphne programa Europskoga povjerenstva i Svjetske zdravstvene organizacije.

Misija OEES-a u Bosni i Hercegovini

Ovaj je priručnik preveden uz podršku Misije OEES-a u Bosni i Hercegovini.

ZAHVALNICA

Etičke i sigurnosne preporuke Svjetske zdravstvene organizacije za vođenje intervjua sa ženama koje su bile predmetom trgovine i krijumčarenja napisale su Cathy Zimmerman i Charlotte Watts iz Odjela za zdravstvenu politiku, Londonske škole higijene i tropske medicine.

Značajan doprinos i stručne savjete nesebično su dali Therese Caouette, Marina Tzvetkova (CHANGE, London), Martina Vandenberg (Human rights Watch, Washington, D.C), Brad Adams (Human Rights Watch, New York), Sae-tang, Jirapon ("Globalni savez protiv trgovine ženama, Tajland). Inna Shvab. (La Strada, Ukrajina), Marcia Albrecht (STV Fondacija za borbu protiv trgovine ženama, Nizozemska), Nadia Kozhouharova (Udruga Animus fondacije, Bugarska), Franca Bimbi, Luca Trappolin i Mariangela Treppete (Sveučilište Padova, Odsjek za sociologiju, Italija), Katherine Yun (Harvardska škola medicine, Boston), Elaine Pearson (Međunarodna udruga protiv ropstva), Annuska Derks i Bruno Moens (Payoke Belgija).

Konačne uredničke intervencije i pregled su uradili Claudia Garcia -Moreno (Jednakost spolova i zdravlje žene, Svjetska zdravstvena organizacija, Geneva), Alison Phinney (Sprječavanje povreda i nasilja, Svjetska zdravstvena organizacija, Geneva) i Jo Nurse, (Londonska škola higijene i tropske medicine, London i Svjetska zdravstvena organizacija).

Preporuke su sačinjene uz potporu Programa Daphne Europskoga povjerenstva i Svjetske zdravstvene organizacije.

Kazalo

Zahvalnica

Uvod	1
Složene okolnosti žena koje su krijumčarene	2
Deset vodećih načela etičkog i sigurnosnoga ponašanja u intervjuima sa ženama koje bile predmetom trgovine	4
1. Ne povrijediti	5
1.1. Odluka o vođenju intervjua	5
2. Upoznati predmet, temu i procijeniti rizike	6
2.1. Uviđanje razmjera rizika	6
2.2. Faze u procesu intervjuiranja: rizici i preporuke	8
Faza 1: Uspostava prvog kontakta	8
Faza 2: Određivanje vremena i mjesta vođenja intervjua	9
Faza 3: Vođenje intervjua	10
Faza 4: Završetak intervjua	11
3. Priprema uputnih informacija: Nemojte davati savjete ili obećanja koja ne možete ispuniti	12
3.1. Određivanje raspoloživih resursa i službi potpore	12
3.2. Uspostava kontakta i poznavanje organizacija koje se nalaze na referentnom popisu	13
3.3. Potrebna je diskrecija kada se pružaju uputne informacije	13
4. Adekvatno odabrati i pripremiti prevoditelje i suradnike	14
4.1. Razmotriti rizike i prednosti rada sa prevoditeljima i drugima	14
4.2. Razmotriti pitanja vezana za zapošljavanje prevoditelja- muškarca ili voditelja intervjua	15
4.3. Uzeti u obzir fizičku sigurnost i psihološki status suradnika i voditelja intervjua	16
5. Osigurati anonimnost i povjerljivost	18
5.1. Osigurati povjerljivost	18
6. Dobiti suglasnost za prosljeđivanje informacija	19
6.1. Odgovarajući načini zahtijevanja suglasnosti	19
7. Slušati i uvažavati procjenu situacije svake žene, kao i rizike za njezinu sigurnost	21
7.1. Pružanje savjeta ili pomoći	21
7.2. Uvažavanje izbora žene vezano za njezinu situaciju	22
8. Nemojte ponovno traumatizirati ženu	23
8.1. Izbjegavati ponovnu traumatizaciju žene	23
9. Biti spreman za žurne intervencije	24
9.1. Odgovor na zahtjev žene koja traži žurnu ili direktnu pomoć	24
9.2. Spremnost da se prate interventni naponi	25
9.3. Pitanja vezana za kontakte s tijelima vlasti	25
10. Uporabiti prikupljene informacije na koristan način	27
10.1. Korištenje podataka na etičan način	27
Zaključci	28
Napuci	

PREPORUKE SVJETSKJE ZDRAVSTVENE ORGANIZACIJE ZA ETIČKE I SIGURNOSNE ASPEKTE VOĐENJE INTERVJUA SA ŽENAMA KOJE SU BILE PREDMETOM TRGOVINE LJUDIMA

UVOD

Trgovina ženama i djevojkama radi prisilne prostitucije ili drugih robovskih ili sličnih oblika eksploatacije se sve više uočavaju kao jedan od najbrže rastućih krivičnih djela u svijetu i najznačajnijih kršenja ljudskih prava. *Protokol Ujedinjenih naroda za sprječavanje, suzbijanje i kažnjavanje trgovine osobama, posebno ženama i djecom, definira trgovinu na sljedeći način:*

“regrutiranje, transport, transfer, pružanje zaštite i prijama osobama na način prijetnje, ili korištenja sile ili drugih oblika prisile, ili otmice, prijevare kao i zloporabe ovlasti, ili pozicije u kojoj su oni u stanju ranjivosti, ili plaćanje ili davanje nekih beneficija kako bi osoba postigla suglasnost da drži kontrolu nad drugom osobom u svrhu eksploatacije. Eksploatacija uključuje, u najmanjoj mjeri, eksploataciju radi prostitucije drugih ili druge oblike seksualne eksploatacije, prisilnog rada i usluga ropstva ili prakse koja je slična ropstvu, sluzenju ili uklanjanju organa.”¹

U odgovoru na vrlo brzi globalni rast trgovine ljudima postavlja se sve veći zahtjev za informacijama vezanim za ovu vrstu trgovine od strane kreatora politike, donatora, pružatelja usluga i medija, kao i potreba da se intervjuiraju žene koje su bile predmetom trgovine, kako bi se diskutiralo o njihovim iskustvima. Ove se žene intervjuiraju i dok se nalaze u situaciji gdje su predmetom trgovine, pod kontrolom trgovaca, poslodavaca ili svodnika, kao i nakon što one napuste takvo okruženje i nađu se u skloništu, pod okriljem brige uslužnih agencija ili kada se

jednom vrate u svoje domove ili započnu novi život negdje drugo.

U svakoj od tih situacija intervjuiranje žene koja je bila predmetom trgovine otvara određen broj etičkih pitanja, kao i pitanja vezanih za sigurnost takve osobe i onih u njezinoj blizini, i samog voditelja intervjua. Svijest o rizicima, etičkim aspektima kao i praktičnim aspektima vezanim za trgovinu, mogu pomoći da se umanjí opasnost i poveća vjerojatnoća da će takva žena dati relevantne i točne informacije.

Ove preporuke su prvensteno namijenjene istraživačima, predstavnicima medija i pružateljima usluga, koji nisu upoznati sa situacijom vezanom za trgovinu ženama. U preporukama se ne razmatraju, izrijeckom, različiti rizici i obveze vezane za intervjuiranje ženskih osoba koje su maloljetne, premda se primjenjuju ista načela.

Preporuke su urađene u konsultacijama sa skupinom stručnjaka o trgovini i nasilju protiv žena, od kojih su većina radili izravno sa ženama koje su bile predmetom takve trgovine.

Preporuke koje su izrađene na temelju *“Staviti žene na prvo mjesto: Preporuke etičke i sigurnosne prirode za istraživanje o nasilju protiv žena,² Svjetske zdravstvene organizacije, “Međunarodna načela i smjernice o ljudskim pravima i trgovinom ljudima”,³ CIOMS, “Međunarodne etičke smjernice za biomedicinsko istraživanje koje uključuje ljude”,⁴ “Standardi ljudskih prava za ophođenje sa osobama koje su bili predmetom trgovine”,⁵ kodeks ponašanja novinarskih sindikata⁶, i proceduralne smjernice za agencije za provedbu zakona o vođenju intervjua sa ženama koje su bile*

predmetom trgovine ili žrtve drugih krivičnih djela seksualne kono-tacije.”⁷

Ove preporuke treba koristiti u svezi sa postojećim profesionalnim standardima koji su primjenljivi na ovu vrstu rada. Te preporuke sadrže skupinu od deset osnovnih standarda za vođenje intervjua sa ženama koje se nalaze ili su bile u situaciji da budu predmetom trgovine. Značaj svakog pitanja je objašnjen i dati su primjeri kako se u praksi može rješavati svako od ovih pitanja.

Preporuke ne treba shvatiti kao sveobuhvatne smjernice za rad sa ženama koje su bile predmetom trgovine.⁸

Jedna žena iz Istočne Evrope, koja je bila zaposlena kao lokalna radnica u Italiji, svakodnevno je podnosila vaginalno i analno silovanje i druge oblike seksualnog ponižavanja. Nakon povratka kući, nastavila je da trpi fizičke i psihičke posljedice ove zlopotrebe. Ipak, to nije rekla svom suprugu iz straha da bi, ukoliko bi saznao napustio nju i njenog sina.

SLOŽENE OKOLNOSTI ŽENA KOJE SU BILE PREDMETOM TRGOVINE LJUDIMA

Intervju sa ženom koja je bila predmetom trgovine može se odvijati dok se takva žena još uvijek nalazi u situaciji gdje je predmetom trgovine, kada o njoj vodi računa neka uslužna organizacija koja pruža usluge staranja, ili ako je ona izvan takve situacije i potpuno se reintegrirala u svoju provobitnu ili u novu zajednicu. Premda je vođenje intervju sa ženama koje se još uvijek nalaze u situaciji gdje su predmetom trgovine često veoma rizično, jednako tako, intervjuiranje žena koje su izašle iz takve situacije također nameće niz rizika vezanih za fizičko i psihološko stanje takve osobe.

One koji se još uvijek nalaze u situaciji gdje su predmetom trgovine često:

- Osjećaju se uhvaćenim u zamku bez sigurnog načina izlaska iz nje;
- Rade u jednom neslužbenom, često protuzakonitom ili prikrivenom sektoru;
- Ilegalno žive u zemlji kojoj su prodate;
- Imaju ograničeno znanje o svojim pravima i pravnim opcijama;
- Imaju ograničene osobne slobode;
- Mobilne su, u stalnom prolazu, sele se iz grada u grad ili ih prodaju iz jedne organizacije u drugu;
- Vjerojatno su iskusile fizičku, seksualnu ili psihološku zloporabu ili prijetnje zloporabom, protiv sebe ili članova svoje obitelji;
- Ranjivi su na nasilje, kazne od strane poslodavaca ili agenata;

- Nemaju pravni status u zemlji u kojoj se nalaze, oduzeti su im dokumenti i zabrinuti su zbog deportacije;
- Lažu o svojoj starosnoj dobi, posebno ako su maloljetne;
- Nalaze se zarobljene u situaciji gdje imaju dugove ili stroge obveze, koje uključuju organizirani kriminal, korumpirane državne djelatnike ili članove policijskog ili vojnog establišmenta;
- Suočavaju se sa etničkom, socijalnom i spolnom diskriminacijom; i
- Usvajaju jedan samozaštitni stav ili pokazuju simptome trauma i stresa koji se odražavaju u jednom neprimjerenom osjećaju za vrijeme i prostor, gubitku sjećanja o određenim događajima, imaju rizično ponašanje ili podcjenjuju rizike.⁹

One koji su bili u situaciji da su predmetom trgovine često:

- Izražavaju određene zabrinutosti koje smo identificirali sa situacijama trgovine (pogledati gore);
- Smatraju da ih promatraju, a moguće je da se nalaze pod prismotrom ili pod određenim nadzorom od strane trgovaca ili drugih koji su povezani sa trgovcima (veliki broj žena koje su bile predmetom trgovine često regrutiraju osobe, koje žive u lokalnoj zajednici, često iz istog grada ili sela);
- Imaju neizmirene dugove ili duguju novac trgovcima (zasnovano na kalkulacijama trgovaca);

- Mogu postati žrtve osвете prema njima ili članovima njihove obitelji;
- Imaju status privremenoga boravka u zemlji destinacije i boje se moguće deportacije;
- Osjećaju se, a često i jesu, društveno žigosani zbog svog iskustva, i strahuju da će ih odbaciti porodica i društvena zajednica, ako se sazna za njihovu prošlost;
- Podložne su izrazitim reakcijama na stres nakon izbjavljenja iz okruženja trgovine ljudima, jer su potisnule prijašnje psihološke mehanizme samoodržanja;
- Razgovor o prijašnjem iskustvu potiče ih da to iskustvo ponovno proživljavaju; i
- Vjeruju da pomoć službi (ili imigracijski status) ovisi o njihovoj suradnji, i zbog toga pristaju na učešće u razgovoru koji bi inače odbile.

Iz razloga navedenih u gornjem dijelu teksta, uslužne agencije koje pružaju pomoć ženama - žrtvama trgovine ljudima često odbijaju zahtjeve (novinara, istraživača i drugih) za obavljanje razgovora sa ženama koje se nalaze pod njihovom zaštitom.

Međutim, ne treba smatrati da su sve žene koje su bile žrtve trgovine ljudima traumatizirane, da sebe vide kao žrtve, preziru svoje porobljivače, ili žele da se izbave iz takve situacije i vrate kući. Veliki broj takvih žena nalazi se u dvostrukim okolnostima sa neodređenim i često suprotnim osjećanjima. Naprimjer:

- Nije rijetkost da takve žene imaju intimne odnose sa nekim osobama unutar mreže trgovaca ljudima, ili su na neki način povezane sa mrežom kriminalaca,

ili osjećaju odanost, zahvalnost, ili pak ovisnost u odnosu na nekog pojedinca koji je odgovoran za njihov „zarobljenički“ položaj.

- Značajan broj žena ne smatra da su bile žrtve „trgovine ljudima“ (prema definiciji UN-a ili drugih organizacija), i ne žele da se sa njima tako postupa. Svoje iskustvo shvataju kao posljedicu loše odluke, zbog koje su bile prisiljene, ili još uvijek moraju ispunjavati obaveze iz ugovora. Neke žene takvu situaciju vide kao privremenu, ali i kao mogućnost da zarade dovoljno novaca da otplate dugove i osiguraju održavanje za sebe i svoju porodicu kod kuće.
- Neke žene ne smatraju da takva radna sredina ima odlike zloupotrebe i iskorištavanja, i ne žele prestati raditi. Njihove pritužbe više se odnose na neke odnose koji su izrabljivački.

Pristup ovakvim ženama, zadobijanje njihovog povjerenja, pristanak na suradnju i dobijanje iskrenih odgovora, otežano je zbog ovih složenih okolnosti, kao i potpuno razumijevanje njihovih odluka i reakcija.

Usvajanje odgovarajućih sigurnosnih i etičkih procedura, jednako je korisno za ispitanice, kao i za osobe koje obavljaju razgovor. Ukoliko se takvim ženama pristupi s posebnom pažnjom i nekritički, većina ispitanica imat će koristi da ispriča svoju priču.

Isto tako, u mjeri u kojoj neka od ispitanica osjeća da je poštivana i da njena dobrobit predstavlja prioritet, ona će biti spremnija otkriti tačne i intimne detalje iz svog iskustva. Faktori koji utječu na sigurnost i dobrobit žene – žrtve trgovine ljudima, isti su oni faktori koji utječu na otkrivanje podataka.

Faktori koji utječu na sigurnost i blagostanje žene, isti su faktori koji utječu na razotkrivanje.

POSTOJI DESET NAČELNIH SMJERNICA ZA ETIČKO I SIGURNO VOĐENJE INTERVJUA SA ŽENAMA KOJE SU BILE PREDMETOM TRGOVINE:

1. NEMOJTE OZLIJEDITI.

Postupajte sa svakom ženom i situacijom kao da postoji potencijalna mogućnost nanošenja štete dok se ne pojave dokazi o suprotnom. Nemojte poduzimati intervju koji će učiniti situaciju te žene gorom u kratkoročnom ili dugoročnom razdoblju.

2. UPOZNAJTE SVOJU TEMU I PROCIJENITE RIZIKE!

Upoznajte rizike vezane za trgovinu u svakom pojedinačnom slučaju prije vođenja intervju.

3. PRIPREMITE UPUTNE INFORMACIJE-NEMOJTE DAVATI OBEĆANJA KOJA NE MOŽETE ISPUNITI!

Budite spremni da date informacije na materinskom jeziku žene i na lokalnom jeziku (ukoliko se razlikuju) o odgovarajućim službama pravne, zdravstvene, socijalne i sigurnosne potpore i skrovištu, te da pomognete s napucima, ukoliko to zatraži.

4. ADEKVATNO ODABERITE I PRIPREMITE PREVODITELJE I SURADNIKE!

Usporedite rizike i prednosti vezane za angažiranje prevoditelja, suradnika i drugih, i uspostavite odgovarajuće metode nadzora i obuke.

5. OSIGURAJTE ANONIMNOST I TAJNOST!

Zaštitite identitet sugovornice i tajnost, tj. povjerljivost, tijekom cjelokupnoga postupka intervju, od trenutka prvog kontakta, do trenutka kada detalji slučaja budu objavljeni.

6. DOBIJTE SUGLASNOST!

Provjerite da li svaka sugovornica jasno razumije sadržaj i svrhu pitanja, svrhu korištenja informacija, pravo da ne odgovori na pitanje, njena prava da okonča intervju u svakom trenutku, i njeno pravo da stavi ograničenja na korištenje informacija koje daje.

7. POSLUŠAJTE I UVAŽAVAJTE PROCJENU SVAKE ŽENE VEZANU ZA NJEZINU SITUACIJU, RIZIKE I NJEZINU SIGURNOST!

Shvatiti da svaka žena iskazuje drugačiju zabrinutost, i da se viđenje njenih problema može razlikovati od onog kako to drugi procjenjuju.

8. NEMOJTE PONOVO TRAUMATIZIRATI ŽENU!

Nemojte postavljati pitanja koja provociraju odgovore s emotivnim nabojem. Budite spremni da odgovorite na napetost ili uznemirenost žene, da istaknete njezinu snagu.

9. BUDITE SPREMNI ZA ŽURNU INTERVENCIJU!

Budite spremni da reagirate ukoliko se žena nalazi u izravnoj opasnosti.

10. UPORABITE PRIKUPLJENE INFORMACIJE NA DOBAR NAČIN!

Uporabite informacije na način od kojeg će svaka pojedina žena imati korist ili koji će pomoći razvoju dobrih politika intervencija za žene koje su predmetom trgovine.

1. NE POVRIJEDITI.

Postupajte sa svakom ženom i situacijom na način kao da postoji mogućnost za nanošenje ekstremne štete osim dok ne postoje dokazi o suprotnom.

Ne poduzimajte intervju koji će pogoršati, kratkoročno ili dugoročno, situaciju vaše ispitanice.

1.1. ODLUKA O VOĐENJU INTERVJUA

Prvo načelo je etička smjernica u smislu "ne povrijediti". Obzirom na krajnje rizike koji su vezani za trgovinu ljudima, značaj ovoga osnovnog pravila nikada nije suviše dovoljno naglasiti.

Rizici

Žene koje su trenutačno u situaciji da su predmetom trgovine, ili koje su se već izbavile iz te situacija mogu lako biti povrijeđene, kao i članovi njihovih obitelji ili prijatelji. Razmjere i trajanje fizičke opasnosti, psihološke traume za pojedinca, nisu uvijek očiti. U nekim slučajevima rizik možda nije tako očit za voditelja intervjua. U drugim slučajevima, samoj ženi se opasnost neće učiniti očitom.

Preporuke

Ukoliko postoji rizik da intervju može nanijeti štetu ili ugroziti sigurnost žene ili njezino mentalno zdravlje, ne treba praviti intervju.

Prije zahtjeva za intervjuom, voditelj intervjua mora prvo procijeniti rizike. To uključuje i to kako će drugi poimati pristupanje ženi (trgovci, druge žene, obitelj, zajednica), da li netko tko ima prigovor na intervju može čuti o tomu i da li će se ta žena osjećati obaveznom da sudjeluje. Važno je procijeniti da li ovaj susret može prouzrokovati nasilje, imigracijske probleme, gubitak plaće, kaznu na radnom mjestu ili druge kaznene mjere koje su uobičajene u tom ozračju izrabljivanja.

Potrebno je učiniti sve da se utvrdi psihološko stanje žene i učinci, koje intervju može imati na nju. Veoma često se žene, osobito one koje su nedavno pobjegle, nalaze u stanju emotivne krize. Nije ispravno intervjuirati ženu koja se nalazi u takvu stanju. Veoma je važno da žena potpuno kontrolira sve svoje sposobnosti prilikom podnošenja zahtjeva za intervju i da tijekom intervjua ima kontrolu nad sveukupnom situacijom intervjua.

Kada se jednom uspostavi kontakt, potrebno je odmah razmotriti na sistematičan način sve brige i strahove te osobe (primjerice, ne samo jednostavno: "Da li se slažete s tim da napravimo ovaj intervju?")

Znači, procjena same žene o sopstvenoj sigurnosti je ključna, ipak postoje situacije gdje ona sama možda nije svjesna problema koji mogu nastati kao rezultat njezinoga pristanka na intervju. Etički standardi zahtijevaju da čak i ukoliko žena pristane na intervju, intervju ne treba obaviti ako voditelj intervjua predviđa negativan ishod.

Žena u zatvoru u zemlji odredišta razgovarala je sa predstavnikom nevladine organizacije i pristala da iznese podatke o trgovcima ljudima. Kasnije je našla cedulju u svojoj ćeliji u kojoj joj je zapriječeno smrću, kao i njenoj djeci u domovini.

Uzorci pitanja koji se mogu postaviti radi procjene sigurnosti:

P:"Da li ste zabrinuti zbog ovog intervjua sa mnom?"

P:"Da li smatrate da vas razgovor sa mnom može izložiti nekim problemima, primjerice, vezano za one koji su trgovali s vama, vašu obitelj, prijatelje ili bilo koga tko vam pruža pomoć?"

P:"Da li ste bilo kada razgovarali s nekim (profesionalnim voditeljem intervjua) ranije?"
"Kakvo je bilo to iskustvo?"

P:"Da li smatrate da je ovo dobro vrijeme i mjesto da razgovaramo o vašem iskustvu?" "Ukoliko nije, postoji li neko bolje vrijeme i mjesto?"

Važno je raditi sa profesionalcima i iskusnim lokalnim organizacijama i pojedinačima.

Korisne skupine i literatura za konsultacije prije vođenja razgovora sa ženama – žrtvama trgovine ljudi:

- Migracijski centri, centri za izbjeglice i azilante, službe za pružanje pomoći useljenicima, za socijalni rad i dodjelu pravne pomoći migrantima i izbjeglicama;
- Centri za prava na zapošljavanje i rad migranata;
- Skupine koje se bave pružanjem seksualnih usluga i pomoći (zdravstvo, prava, skupine za pružanje pomoći na terenu, udruge osoba koje se bave pružanjem seksualnih usluga);
- Skupine za borbu protiv nasilja nad ženama i zaštitu prava žena, centri za prihvatanje žrtava nasilja u obitelji i silovanja, skloništa, savjetnici za krizne situacije i psiholozi;
- Skupine za ljudska prava;
- Stručnjaci za problem torture i nasilja;
- Policija i pravosudna tijela;
- Centri određenih etničkih skupina, centri za kulturu ili literatura,
- Međunarodne organizacije (primjerice, Međunarodna organizacija za migracije, Visoki komesar UN-a za ljudska prava, Međunarodna organizacija rada);
- Akademske institucije koje se bave pitanjima migracije, trgovine ljudima, pravima na rad i pravima žena.

2. UPOZNAJTE SE SA TEMOM I PROCIJENITE RIZIKE

Upoznajte se sa rizicima koji su vezani za trgovinu u svakom pojedinačnom slučaju prije vođenja intervjua.

2.1. SHVATANJE RAZMJERA RIZIKA

Postoje rizici koji su vezani za svaku fazu procesa vođenja intervjua, od početnog kontakta sa ženom, do objavljivanja informacija u javnosti. Najdjelotvorniji način da se spoznaju rizici prije započinjanja intervjua i kreiranja strategije zaštite dobrobiti žene tijekom cijelog intervjua, je da se prouči predmet, lokalna situacija i, što je najvažnije, da se surađuje sa profesionalnim, iskusnim lokalnim organizacijama ili pojedincima.

Rizici

Osveta protiv osobe koje se intervjuira, od strane poslodavaca, agenata ili osoba koje se bave trgovinom, svodnika i policije

Zbog toga što je veliki broj aspekata trgovine ljudima krivično kažnjiv (primjerice, kršenje imigracijskih zakona, protuzakoniti uvjeti za rad, maloljetnost, dužničke obveze, nasilje, kidnapiranje) pojedinci uključeni u trgovinu ne žele da takve žene govore s osobama izvan određenoga kruga. Oni koji kontroliraju takvu ženu mogu je zaplašiti, kazniti fizički (pretući, silovati, zatvoriti) ili je mogu kazniti materijalno (kazne za "neposlušnost" ili povećani dug), kako bi je obeshrabrili da ne stupa u kontakt sa drugim osobama. Mogu joj produžiti radne sate ili je lišiti "privilegija" kao što su slobodno vrijeme, spavanje, hrana ili neke druge beneficije. Zloporaba i kazne kojim se kažnjava navodni prekršitelj, služe i kao opomena drugim ženama.

Ne treba misliti da kada se jednom žena prestane baviti tim ponižavajućim poslom, ili više nije zemlji u kojoj je to radila, da ne postoji opasnost od osvete. U većini situacija vezanih za trgovinu ljudima, takvi agenti znaju ili jako lako otkriju osobne informacije o ženi, njezinom domu, obitelji, prijateljima. Čak jedan "bezazleni" intervju može je dovesti u opasnost ili onemogućiti njen povratak ili boravak u njezinome domu.

Osveta prema obitelji ili djeci osobe koja se intervjuira

Izuzetno je uobičajeno za agente ili poslodavce da se koriste prijetnjama protiv obitelji takve žene, posebno djece, kako bi njom manipulirali i kontrolirali je.

Stid i odbijanje ili kazna od strane članova obitelji ili zajednice

Žene ne samo da se boje za svoje obitelji, nego se mnoge brinu i zbog toga kako će roditelji, muževi ili druge osobe reagirati ako saznaju, primjerice, da su one radile kao prostitutke ili da su bile seksualno zlostavljane. Nije neuobičajeno za roditelje, rođake ili bračne supružnike da okrivljuju, fizički kažnjavaju ili odbace takve žene zbog onoga što im se desilo. Dakle, pristupanje ženi radi intervjua u njezinom domu, ako se ne obavi diskretno, može prouzrokovati nepopravljivu štetu za njezine obiteljske odnose. Neke žene su veoma zabrinute da će obitelj otkriti da nisu ostvarile očekivani prihod ili da su pobjegle bez vraćanja duga, što može prouzrokovati ljutnju ili oštru osudu.

Određivanje od strane stranih tijela vlasti

Mnoge žene putuju ilegalno, bez dokumenata koje su im oduzeli trgovci, ili imaju nesiguran pravni status. Zbog straha od uhićenja i deportacije, one nerado govore sa strancima. Za mnoge žene koje su bile predmetom trgovine, iskustvo sa korumpiranim predstavnicima tijela vlasti kod kuće, pojačava nepovjerenje prema policiji i drugim djelatnicima. U mnogim zemljama gdje je prostitucija protuzakonita, žene koje se bave prodajom seksualnih usluga sa pravom se boje uhićenja. Ovi strahovi su još više prisutni zbog prijetnje trgovaca da i tijela vlasti surađuju u tom procesu, da će ih ozlijediti, zatvoriti ili spriječiti da se vrate u svoj dom, ili da će ih poslati kući protiv njihove volje. Na nekim mjestima gdje su državni djelatnici suučesnici trgovaca, vlasti koriste zatvor kao mogućnost da prevare žene, uzmu njihovu zaradu i da ih prodaju ponovno nekome drugom.

Osveta od strane vlasti zemlje ženina podrijetla

Djelatnici ili službena tijela zemlje iz koje potječe žena, mogu također biti suučesnici u procesu trgovine. Korumpirani djelatnici mogu nekada boraviti u zemlji ženina podrijetla, ili raditi u veleposlanstvima i konzulatima u zemlji odredišta.

Izdaja od strane suradnika, stanovnika ili članova zajednice lokaliteta ili područja

Nije pravilna pretpostavka da žene, koje se nalaze u istoj situaciji ili su iz iste zajednice, imaju povjerenja jedna u drugu. Premda žene koje rade ili žive zajedno mogu uspostaviti vrlo čvrsto prijateljstvo, također postoje slučajevi kada neke žene osjećaju ogorčenje ili mogu imati određene financijske koristi ili čak da uživaju određeno poštovanje ili posebne privilegije kod svojih poslodavaca, trgovaca ili drugih tako što pružaju informacije koje mogu štetiti drugim ženama. Slično tome, žene koje borave u skloništu mogu se osjećati zlovoljno i osvetoljubljivo jedna prema drugoj i mogu koristiti informacije na način koji može ugroziti druge osobe. Također postoje slučajevi kada žene ostanu povezane sa trgovcima kojima prenose ključne informacije o drugim ženama. Čak i one žene koje su se vratile svojim domovima, izlažu se riziku, ukoliko ih vide oni koji su povezani sa mrežom trgovaca ljudima, da razgovaraju sa strancima.

Laži o starosnoj dobi

Nije neuobičajeno da ženske osobe koje su maloljetne, lažu o svojoj starosnoj dobi, obično slijedeći naputke trgovaca. Vođenje intervjua sa maloljetnim osobama zapravo donosi još dodatnu zabrinutost, a u nekim zemljama nameće i pravne obveze voditelju intervjua. Voditelji intervjua trebaju se upoznati sa lokalnim pravnim propisima vezanim za izvješćivanje o zloporabi maloljetnih osoba. Također, poželjno je da identificiraju resurse i službe koje imaju iskustva u pružanju pomoći maloljetnim osobama.

Lojalnost i ovisnost o agentu, poslodavcu, svodniku – ljubavniku djevojaka i drugih u mreži

Neke žene imaju lojalan odnos prema agentima ili poslodavcima koji im, također, mogu biti ljubavnici, muževi ili članovi obitelji. Za nekoga sa strane ova osjećanja mogu se učiniti neshvatljivim, osim ako ne pokušamo shvatiti sistematsku izolaciju i ovisnost, što predstavljaju ključnu komponentu prisile koju koriste ovi prijestupnici. U mnogim slučajevima nasilni ili okrutni postupci smjenjuju se sa gestama ljubaznosti i milosrđa. Ovi odnosi mogu biti dosta zbunjujući. Žena može osjećati da se netko o njoj brine i taj nedostatak ravnoteže snaga može je uvjeriti da je njena najveća nada za budućnost – za njen opstanak – da se nalazi u rukama onih koji je istodobno zloporabljaju ili izrabljuju.

Žene koje su bile predmetom trgovine ljudima, uglavnom govore o tome da su vidjele kako trgovci potkupljuju lokalne službenike. Jedna žrtva je objasnila kako su ona i njezin trgovac bili transpotrirani preko graničnog prijelaza u policijskom vozilu.

Kada su žene, koje su bile predmetom trgovine ljudima, vraćene vlastima u jednoj afričkoj zemlji, bila je uobičajena praksa, da budu prikazane na televiziji i medijima, kao vrsta preventivne strategije, kojom se upoznaje javnost s ovim oblikom trgovine. Nakon toga, većina prikazanih žrtava bile suposramljene i odbačene od svoje zajednice.

U jednoj zemlji na Bliskom Istoku, tri žene iz istočne Evrope pobjegle su iz kluba i obratile se vlastima za pomoć. Policija im je rekla da im ne može pomoći i uputila ih na autobusni kolodvor da napuste grad. Kada su stigle na kolodvor, tu su ih presreli trgovci ljudima.

Petnaestogodišnja djevojka iz Rumunjske, prokrijumčarena je u London iz albanskog zatvora, gdje je držana radi posjedovanja lažnih talijanskih isprava. Nakon što je, neko vrijeme, radila za svodnika-momka, pobjegla je i počela raditi u sauni u drugom dijelu grada. Određena je “cijena za njenu glavu”. Ženskan osoba na novom poslu, otkrila je gdje se ona nalazi kako bi odobrovoljila svog svodnika. Djevojka iz Rumunjske je kasnije tijekom dana oteta, u nazočnosti suradnika na poslu.

2.2. FAZE PROCESA INTERVJUA:

RIZICI I PREPORUKE

Svaka faza procesa intervjua može predstavljati rizik za sugovornicu. Rizike je potrebno prepoznati, procijeniti i poduzeti odgovarajuće sigurnosne mjere.

Faza 1: Uspostava prvog kontakta

Rizici

Jednostavno, pristup ženi u situaciji gdje je ona predmetom trgovine, raspitivanje o tomu, ili zahtjev da se razgovara s određenom ženom, može ju dovesti u opasnost da potakne sumnju glede svoje lojalnosti ili nakana. Rijetko kada se takve žene ne nalaze pod nadzorom. Čak i kada se čini da su neke same, obično ih netko promatra (primjerice, svodnik ili poslodavac na nekoj udaljenosti sa koje može prisluškivati razgovor ili postoji prikrivena kamera).

Slično, dolazak u, primjerice, selo, izdvajanje ili posjećivanje žene ili obitelji takve žene koja je emigrirala ili za koju se sumnja (zna) da je bila predmetom trgovine, može također stvoriti probleme za takvu ženu i njezinu obitelj.

Preporuke

- Najsigurniji način da se uspostavi kontakt sa ženom koja je bila predmetom trgovine je da se razgovara sa njom kada je ona već izvan takve situacije vezane za trgovinu. Najčešće, najdjelotvornije sredstvo komunikacije je putem lokalne organizacije koja je njoj poznata i u koju ona ima povjerenja; kao što su društvene uslužne skupine, skloništa ili izbjegličke organizacije;
- Što je proteklo više vremena između kontakata sa trgovcima i intervjua, to je veća vjerojatnoća da će se ona osjećati sigurnijom i otkriti detalje o svom iskustvu;
- Ukoliko je nužno uspostaviti kontakt sa ženom dok ona još uvijek održava veze s agentima ili poslodavcima, onda je najbolje identificirati lokalne organizacije u koje ona ima povjerenja (primjerice, liječnička ili neka socijalna služba). Ukoliko je kontakt putem lokalne skupine u koju ona ima povjerenja neostvariv, nužno je opredijeliti se za jedno produženo razdoblje promatranja načina života takve žene, da bi se procijenio rizik uspostave kontakata (primjerice, tko joj pravi društvo, tko ju promatra).

Važno je napomenuti da u nekim zemljama, gdje se trgovina seksom ignorira ili tolerira – ili gdje su policija, državni djelatnici i drugi, potplaćeni na sistematičan način – vlasnici bordela, svodnici i druge osobe koje vrše kontrolu, možda i neće imati primjedaba na intervju. To je osobito uobičajeno kod onih koji smatraju da postoji određena prednost za ženu koja donosi dobit, kao što je osiguravanje besplatnih kondoma, informacija o zdravlju, lijekova, besplatnih medicinskih usluga itd. Intervjui sa ženama koje su bile predmetom trgovine ili koje su zarobljene, u nekim su slučajevima postali rutinski, svakodnevn i sigurni. Alternativno “poslodavci” mogu dozvoliti vođenje intervjua zato što su sigurni da se takva žena neće usuditi govoriti otvoreno.

Presudno je shvatiti kako se prihvaća nazočnost osobe, koja postavlja pitanja, prije nego što bi se mogli osjećati sasvim zadovoljno vođenjem intervjua u ovakvom okruženju.

Kako bi se izbjeglo dovođenje žene u opasnost, zbog njezinoga izlaganja, voditelj intervjua mora reći da želi voditi intervju o jednoj neutralnoj temi; kao što je zdravlje, svakome tko bude upitao. To omogućava ženi da sa sigurnosnoga aspekta objasni razlog vođenja razgovora, drugima. Kada jednom sugovornica i voditelj intervjua ostanu sami, detaljne informacije o stvarnoj prirodi intervjua mogu biti izložene kao dio cjelokupne procedure dobivanja suglasnosti (vidjeti 6. *Dobiti informiranu suglasnost*).

Kada se traži intervju sa ženom koja je u pritvoru, ne može se pretpostaviti da je ona tada sigurna od osvete od strane tijela vlasti, drugih uznika ili trgovaca. Čak i ako se intervjui mogu organizirati u privatnosti i izdvojenoj situaciji, nedostak ove vrste okruženja je da se žene često osjećaju neugodno i te žene mogu biti kasnije zlostavljane i prisiljene da otkriju što su ispričale.

Faza 2: Određivanje vremena i mjesta za vođenje intervjua

Rizici

Posebno kada se žena u jednom kriminogenom okruženju susreće sa osobom iz spoljnog svijeta, moguće jeda je promatraju, slijede ili prisluškuju. U nekim slučajevima instalirane su videokamere na njezinom radnom mjestu ili u mjestu stanovanja. Čak i one žene koje nisu pod stalnom prismotrom, često nerado žele reći istinu, bojeći se da se ono što one kažu, može saznati i biti iskorišteno protiv njih ili članova njihovih obitelji.

Slično, žena koja se nalazi u skrovištu ili u svom domu može osjećati opravdanu zabrinutost da oni koji sa njom žive, susjedi ili članovi obitelji, mogu čuti osjetljive ili inkriminirajuće podatke o njoj.

Preporuke

Intervjui se trebaju voditi na sigurnom mjestu i u potpunosti, privatnošću zaštićenom, okruženju. Nevladine organizacije i službe za socijalnu potporu, predstavljaju sigurniji izbor. Intervju ne treba voditi na lokacijama gdje prolaze osobe ili gdje mogu "svraćati" i gdje može doći do povremenih prekida -što za posljedicu ima da se sugovornica osjeća nesigurno. Intervjui u nazočnosti djece, također mogu prouzrokovati uznemirenost i traumu, i stvoriti bojazan da će riječi žene biti prepričane drugima.

Prije i tijekom intervjua žena treba biti slobodna da ponovno napravi raspored ili promijeni mjesto za vođenje intervjua; (vrijeme i mjesto koje je za nju sigurnije ili joj više odgovara).

Veoma strog raspored nije praktičan nit realan, te može prisiliti voditelje intervjua da preuzimaju rizik. Slično, intervjui ne trebaju trajati predugo i biti emotivno iscrpljujući. Što se žena osjeća lagodnije, to je veća vjerojatnoća da će ona dati korisne informacije. Dobra ideja je na početku intervjua razjasniti koliko dugo žena može da se zadrži i koliko je prilagodljiv njezin vremenski raspored, jer žene koje su pod kontrolom poslodavaca ili trgovaca mogu dati alternativna objašnjenja o svom kretanju, pošto bi im zakašnjanje moglo prouzrokovati probleme.

Jedna voditelj intervjua susreo se sa vlasnikom kluba, koji mu je objasnio da sve žene u njegovom klubu rade dobrovoljno i da dobro zarađuju. Vlasnik je odabrao ženu sa koju će intervjuirati i cijelo vrijeme sjedio je jako blizu. Ono što ne iznenađuje je da je intervjuirana žena potvrdila njegove navode.

Mlada žena koja je nedavno stigla u jedan klub u Zapadnoj Evropi, zaplašena i uznemirena, zatražila je od policije da joj pomogne. Policija je izvršila pretres te javne kuće i uhitila sve žene koje su radile u klubu. U kombi-vozilu na putu do policijske postaje, druga žena iz kluba je tvrdila da je ova žena upropastila njene šanse da otplati dugove, te ju je zbog toga pretukla i izgrebala.

Žena koja je bila predmetom trgovine ljudima i koju je silovao policajac, davala je izjavu u policijskoj postaji u uredu s otvorenim vratima bila i velikim brojem prolaznika. Tijekom intervjua ona se uplašila da će je prepoznati policajac koji ju je silovao.

Faza 3: Vođenje intervjua

Doći spreman za slušanje, bez pogrešnih predodžaba

Rizici

Voditelji intervjua koji pristupaju ženi sa pogrešnim predodžbama ili emocijama vezanim za njezino iskustvo, njezinim reakcijama na ono što se desilo ili glede njezine osobnosti ili karaktera, propustit će važne informacije i neće uspjeti sagledati jedinstvenu prirodu iskustva svake od tih žena.

Preporuke

Dok je važno doći sa već pripremljenim pitanjima, intervjui koji daju najprecizniji prikaz iskustva žene nisu oni koji su strukturirani i organizirani, već oni koji su spontani. To ovisi o otvorenom pristupu i slušanju, kao i sposobnosti tumačenja samog voditelja intervjua. Primjerice, dok voditelji intervjua trebaju pokazati razumijevanje i zabrinutost, izrazi suosjećanja možda neće biti dobro prihvaćeni, jer većina žena ne žele da se s njima postupa kao sa žrtvama.

Uočiti kada se žena osjeća nesigurnom

Rizici

Događaji se mogu iznenada promijeniti tijekom samog trajanja intervjua. Ove promjene mogu predstavljati fizički ili psihološki rizik za ženu. Čak i ako su prvobitni uvjeti intervjua bili prihvatljivi, sugovornica se može početi osjećati neugodno u bilo kojem trenutku tijekom intervjua. Važno je uočiti takve naznake, zato što je možda situacija sa intervjuom postala opasna ili zato što nelagodnost koju žena pokazuje često znači da ona ne želi ili da nije u stanju biti iskrena.

Događaji ili teme koje mogu promijeniti prirodu razgovora su sljedeće:

- kada netko uđe u prostoriju ili tu prolazi;
- pitanja koja ju mogu učiniti sumnjičavom ili nervoznom glede nakana voditelja intervjua, kao što su primjerice, zahtjev za određenim imenima ili adresama, ili pitanja o njezinoj obitelji ili starosnoj dobi; ili
- kada voditelj intervjua izgubi samopouzdanje i pokaže nestrpljenje.

Preporuke

Važno je pratiti naznake koje upućuju na to da se sugovornica više ne osjeća ugodno i da želi okončati razgovor. Ako ne postoji uočljiva razlika u njezinu ponašanju ili u načinu na koji odgovara na pitanja, razmotrite mogućnost da je nešto tijekom intervjua izazvalo promjenu u njezinu ponašanje ili u njezinoj želji da surađuje.

Budite spremni da promijenite temu razgovora, da naglo završite razgovor, ukoliko osjetite da ona postaje nesigurna. Dakle, privatnost je narušena, ili ukoliko žena, ili prevoditelj, daju signal da postoji problem.

Ako se koristi upitnik ili smjernice za intervju, voditelj intervjuja treba imati jedan kratki upitnik pomoću kojeg se odvrća pozornost na drugu temu – primjerice, zdravlje, kulturološku praksu ili jednakost spolova – koje se mogu iskoristiti ukoliko se ukaže potreba. Tako se tema razgovora može naglo promijeniti na neku uobičajenu temu. Sugovornicu treba informirati o ovoj sigurnosnoj taktici na početku intervjuja i temom uputnika kojim se skreće pozornost, tako da ona bude spremna odgovoriti na različita pitanja ili na promjenu teme, ukoliko se bude osjećala neugodno u bilo kojem trenutku.

Faza 4: Završetak intervjuja

Okončati intervju na pozitivan način

Rizici

Trgovina ljudima može prouzrokovati široki raspon snažnih emocija i psiholoških reakcija. Nakon razgovora o tome iskustvu, neke će žene osjećati olakšanje zbog razgovora o tome, dok će se pak druge osjećati gore zbog sebe samih, svoje situacije i budućnosti. Važno je postići da takva žena ne osjeća da se nalazi u beznadežnoj situaciji i da se ne osjeti postićenom.

Preporuke

Kada god je moguće intervju treba završavati na pozitivan način.¹⁰

Voditelj intervjuja treba podsjetiti ženu kako se ona dobro snašla u tako teškim okolnostima, možda koristeći određene primjere iz njezinoga izlaganja, kao i da informacija koju je ona dala može biti od koristi drugima.

Za sugovornice koje se ne nalaze pod okriljem brige profesionalaca ili za one kojima je potrebna dalja pomoć, voditelji intervjuja trebaju ponuditi uputne informacije (vidi 3. dolje) i dati do znanja sugovornici da takve službe postoje, ako i kada ona bude donijela odluku da im se obrati.

Budite spremni da promijenite temu intervjuja, da nastavite sa tzv. hitnim prekidom - da zaključite sastanak, ako uvjeti intervjuja postanu nesigurni, privatnost narušena i ako žena ili prevoditelj daju signal da postoji problem.

Uzorak završne rečenice intervjua:

“Hvala vam mnogo što ste odvojili vrijeme i imali snage da pričate o vašem iskustvu. Nitko ne zaslužuje da se sa njim postupa na način na koji se sa vama postupalo i vi ste očito jedna snažna i hrabra žena, kada ste preživjeli sve ta zlostavljanja.”

- 3. PRIPREMITI INFORMACIJE, KOJE SADRŽE NAPUTKE – NEMOJTE DAVATI OBEĆANJA KOJA NE MOŽETE ISPUNITI**
Budite spremni pružiti informacije na materinskom jeziku žene i na lokalnom jeziku (ukoliko je različit) o odgovarajućim pravnim i zdravstvenim pitanjima, kao i onima koja se odnose na skloništa, socijalnu potporu, službu sigurnosti i budite im spremni pomoći s napucima, ukoliko je to potrebno.

3.1. ODREĐIVANJE RASPOLOŽIVIH RESURSA I SLUŽBI POTPORE**Rizici**

Žene koje su bile predmetom trgovine rijetko imaju pristup informacijama koje mogu biti od koristi za njihovo zdravlje i sigurnost. Kada rade sa pojedincima koji se nalaze u izuzetno teškoj situaciji, dužnost voditelja intervjua je da pruži informacije, kao i da ih sakuplja. Davanje je intervjua dobra prilika za ženu da dobije informacije. To također može biti i oblik pomoći kojom se spašava život i predstavlja jedan od važnih aspekata odgovornosti voditelja intervjua.

Preporuke

Budite “spremni sa resursima”. Pružanjem uputnih informacija vezanih za službe potpore, voditelj intervjua može predstavljati ključni izvor pomoći i istodobno povećati razinu povjerenja žene, koje ona može osjećati prema voditelju intervjua.

Moguće je ohrabriti ženu da potraži pomoć, uvjerivši je da ono što se desilo nije njezina greška i da ju za to ne treba kriviti.

Informacija treba biti izložena na jezgrovit i jasan način. Voditelj intervjua treba zajedno sa ženom utvrditi da li je ona shvatila informaciju i upitati ju da li ima neka dodatna pitanja. Kada je to sigurno i prikladno, informaciju treba pružiti u pisanoj formi.

3.2. USPOSTAVA KONTAKTA I UPOZNAVANJE S ORGANIZACIJAMA NA VAŠEM POPISU, ONIH, KOJE MOGU DATI NAPUTKE

Rizici

Mnoge organizacije nisu spremne ili nisu u mogućnosti pružiti odgovarajuće informacije ili pomoć ženama, koje su bile predmetom trgovine.

Preporuke

Prije uključivanja neke organizacije na pomenuti popis, voditelj intervjua treba provjeriti da li su službe te organizacije zakonite i prikladne. Prije obavljanja intervjua voditelj intervjua treba razgovarati sa potencijalnim davateljima usluga, kako bi utvrdio da li oni mogu zadovoljiti potrebe žene, koja je bila predmetom trgovine.

Voditelj intervjua treba obavijestiti predmetnu organizaciju, da njeni podaci o uspostavi kontakta mogu biti ponuđeni ženama koje su bile predmetom trgovine.

Na lokalitetima gdje ne postoje službe potpore, nužno je biti domišljat i pronaći određen broj sličnih ili odgovarajućih organizacija, koje su spremne i voljne pružiti određene, različite usluge ženama kojima je to potrebno. Možda je potrebno dati naputke vezane za prirodu problema trgovine ljudima i mogućeg opsega pomoći, koja se od njih može zatražiti.

3.3. BUDITE DISKRETN I KADA PRUŽATE INFORMACIJE, KOJE SE ODOSE NA DAVANJE SAVJETA

Rizici

Ukoliko takve informacije budu, u nekom obliku, pronađene u posjedu žena, o kojima je riječ, mogu ih dovesti u opasnost u odnosu na svodnike, agente ili poslodavce, ili ako se nalaze u svom domu, mogu imati probleme sa članovima obitelji.

Preporuke

Korisno je imati informacije o kontaktima za referentne službe napisane na maloj kartici, tako da žena to može ponijeti sa sobom nakon intervjua i držati sakriveno, ukoliko joj zatreba u budućnosti, ako i kada odluči da joj je to potrebno. Informacija treba biti napisana na materinskom jeziku te žene i na lokalnom jeziku, ukoliko je on drugačiji, tako da ona može dobiti pomoć kada uspostavi kontakt sa tom službom. U mjeri u kojoj je to moguće, informacija treba sadržavati cijeli popis postojećih službi. Kartica može sadržavati adrese i brojeve bez nužnog naglašavanja na koga se odnose. Neke žene možda neće prihvatiti takvu karticu ili informaciju.

Resursi koji mogu biti korisni ženama koje su bile predmetom trgovine uključuju kontakt informacije za:

- Lokalne organizacije koje su specijalizirane za rad sa ženama koje su bile predmetom trgovine, uključujući radne sate i postupke za uspostavu kontakta;
- Organizacije koje su specijalizirane za rad sa ženama koje su bile predmetom trgovine u domicilnim zemljama;
- Službe pružanja besplatne zdravstvene pomoći (opća praksa, ginekologija, bolnice, psihijatrijske službe tamo gdje postoje);
- Izvori savjetovanja ili pružanja smještaja i druge socijalne službe;
- Pravna pomoć /službe za pružanje savjeta glede imigracije;
- Veleposlanstvo zemlje;
- Službe za pružanje utočišta;
- Lokalne crkve /organizacije potpore u lokalnoj zajednici;
- Centri za učenje jezika;
- Nevladine organizacije u zemlji ženina podrijetla.

4. ADEKVATNO ODABRATI I PRIPREMITI PREVODITELJE I SURADNIKE

Usporedite rizike i prednosti koje su vezane za zapošljavanje prevoditelja, suradnika ili drugih, i uspostavite odgovarajuće metode za nadzor i obuku.

4.1. RAZMOTRITE RIZIKE I PREDNOSTI RADA SA PREVODITELJIMA I DRUGIM SURADNICIMA

Rizici

Uključivanje drugih osoba, poput prevoditelja i unajmljenih voditelja intervjua, kako bi pomogli u vođenju intervjua ili u procesu prikupljanja informacija, predstavlja rizik ako odabrani pojedinci nisu dobro provjereni. Nužno je provjeriti da oni nisu povezani sa trgovcima ljudima i procijeniti da li su u potpunosti pripremljeni da rade na tako osjetljivom pitanju.

Veliki problem predstavlja činjenica ako suradnici ne shvataju opasnosti koje su vezane za narušavanje povjerljivosti, ako nepažljivo vode intervjue ili ne vode strogo računa o sigurnosti.

Prevoditelji i suradnici koji ne uvažavaju važnost postavljanja pitanja i komuniciranja sa ženom na osjećajan način, možda neće uspjeti dobiti potpune i iskrene odgovore, jer mogu dovesti do toga da se ta osoba osjeća povrijeđenom ili uvrijeđenom.

Prevoditelji i voditelji koji govore isti jezik mogu učiniti da se sugovornica osjeća lagodnije i na taj način izgraditi povjerenje. Međutim, to isto tako može imati suprotan učinak. Žena možda neće imati povjerenja ili će se osjećati posramljenom da govori pred nekim tko potječe iz njezine zajednice i ima isto kulturno podrijetlo. Neke se žene osjećaju više neugodno kada moraju da govore o temama, koje ih žigošu (primjerice, prodavanje seksualnih usluga, seksualnom zlostavljanju), koje njezina kultura zabranjuje, pred nekim tko ima isto kulturno podrijetlo i u koga su usađeni isti moralni kodeksi. Štoviše, manje diskretni prevoditelji ili suradnici, mogu prihvatiti odgovore žene kao jednu dobru temu za lokalno ogovaranje. Bez obzira da li se intervju sa ženom vodi u njezinoj zemlji njezina podrijetla ili u zemlji odredišta, lokalno ogovaranje se brzo širi. Ukoliko se dobro ne procijeni podrijetlo prevoditelja i krug kontakata, nema jamstva da takve informacije neće doći do pogrešnog mjesta.

Intervjui sa ženama koje su bile predmetom trgovine često su vremenski ograničeni – kako zbog njihove sigurnosti, tako i iz emotivnih razloga. Intervjui koji se vode uz prevođenje traju duže, produžavajući vrijeme, koje ženu izlaže određenom riziku, a osim toga, mogu predstavljati jedno uznemirujuće iskustvo.

Preporuke

- Surađujte sa prevoditeljem ili pojedincem iz lokalne organizacije, koji je upoznat sa radom sa ženskim osobama, koje su doživjele nasilje, ili sa pojedincem koji nije iz njezine zemlje podrijetla, osim ako sugovornica ne zatraži drugačije.

Što treba znati o referentnim službama

- Oblici potpore koje svaka od tih službi može i želi pružiti.
- Ograničenja vezana za pružanje tih usluga (naprimjer, pravni status žene, mogućnost da plati).
- Da li one imaju pravne zahtjeve u slučaju zloporabe, zloporabe maloljetnika ili ilegalnih migranata?
- Da li one zauzimaju stav potpore prema migrantima, osobama koje pružaju seksualne usluge i drugim marginaliziranim pojedincima?
- Da li su u stanju zadovoljiti različite jezične i prevoditeljske zahtjeve?
- Koje informacije i koja vrsta senzibiliteta je potrebna, ukoliko ranije nisu radili sa ženama koje su bile predmetom trgovine?

- Pitajte sugovornicu, u povjerenju, da li ima prijatelja od povjerenja, ilikolegu koji joj želi pomoći tijekom intervjua. Uvjerite se da odabrana osoba razumije svrhu intervjua i da je svojevrijedno pristala pomoći.
- Nemojte prihvatati nepoznate prevoditelje - volontere, jer oni mogu biti uključeni u lanac trgovine, ili možda žele nešto postići sudjelovanjem u tom intervjuu.
- Ukoliko vam stoje na raspolaganju, koristite «kulturne medijatore» ili one koji mogu premostiti procjep između podrijetla voditelja intervjua i sugovornice, jer oni predstavljaju važne medijatore u ovim složenim intervjuima.
- Procijenite situaciju. Iz različitih razloga gore navedenih, ponekad je bolje ne voditi intervju, ukoliko se ne može održati bez pomoći prevoditelja ili pojedinca, kojem se može vjerojati.
- Nemojte angažirati prevoditelja ili suradnika, koji je kritičan, ili pogođen informacijama koje ta žena otkriva. Prevoditelji i suradnici trebaju biti u potpunosti upoznati sa temom trgovine ženama i sa cijelim nizom fizičkih i seksualnih oblika zlostavljanja, koji su svojstveni takvoj trgovini.
- Napravite raspored vremena za kratke sastanke informiranja prevoditelja i suradnika, koje bi intervju mogao uznemiriti ili negativno na njih utjecati.

4.2. RAZMOTRITE MOGUĆNOST DA ANGAŽIRATE MUŠKU OSOBU KAO PREVODITELJA ILI VODITELJA INTERVJUA

Rizici

U nekim slučajevima, kao što je slučaj sa vođenjem intervjua sa ženom koja se bavi prodavanjem seksualnih usluga, muškarci, voditelji intervjua mogu imati lakši i manje nametljiv pristup. Međutim, u mnogim slučajevima koji uključuju trgovinu ljudima, u kojima su sugovornice bile prevarene, izdane, fizički i seksualno zlostavljane od strane muškaraca (primjerice, od članova obitelji, agenata, poslodavaca, vojske), moguće je da će takve osobe imati manje povjerenja, osjećat će se nelagodnije i sramit će se da otkrivaju osobne detalje pred muškarcem.

Preporuke

U okolnostima kada je nemoguće uspostaviti kontakt, sa ženom koja se bavi prostitucijom, na siguran način izvan mjesta njenog rada, ponekad je moguće i korisno da muškarac ostvari prvi pristup, pod uvjetom da se takva žena brzo upozna sa svrhom njegova obraćanja.

U nekim slučajevima, žena će možda više voljeti razgovarati sa muškarcem, vjerujući da će je druga žena više osuđivati nego muškarac, zbog toga što je možda žena koja je bila predmetom trgovine bila zlostavljana ili izrabljivana od strane druge žene. Kada je god to moguće, potrebno je zatražiti da sama sugovornica načini izbor.

U jednom slučaju u SAD-u, vlasti su, neznajući, koristile trgovca ljudima kao prevoditelja koji je intervjuirao nekoliko žena koje su bile predmetom trgovine ljudima u svezi sa navodnim samoubojstvom mlade djevojke. Taj muškarac je rekao da je on, navodno, bio njihov ujak. Nekoliko mjeseci kasnije, nakon anonimne dojava, policija se vratila da intervjuira ženu koja je imala neutalnog prevoditelja i ispričana je potpuno drugačija priča.

4.3. UZETI U OBZIR FIZIČKU SIGURNOST I MENTALNO ZDRAVLJE SURADNIKA I VODITELJA INTERVJUA

Rizici

Vođenje intervjua sa ženom koja je bila predmetom trgovine ženama, može dovesti voditelja intervjua u opasnost od posrednika u trgovini ženama, kao i druge osobe koje su uključene u aktivnosti sugovornice ili socijalnu mrežu.

Intervjui sa ženama koje su bile predmetom trgovine mogu, također, predstavljati emotivni teret za voditelje intervjua. Emotivna iscrpljenost ili nelagoda, predstavlja uobičajenu reakciju na slušanje osobnih ispovijesti sugovornica, njihovih trauma i zlostavljanja. Voditelji intervjua, možda, nisu pripremljeni za ova uznemiravajuća osjećanja i potrebna im je potpora pri vođenju takvih intervjua.

Ukoliko u životu samog voditelja intervjua postoje elementi zlostavljanja ili diskriminacije, to može utjecati na način na koji voditelj intervjua reagira na ispovijest sugovornice. Kod nekih voditelja intervjua takve priče mogu oživjeti snažna sjećanja na prošlost vezanu sa zlostavljanje, ili pokrenuti stare emocije, koje ne samo da su uznemirujuće, već mogu onemogućiti voditelja intervjua da vodi intervju na jedan temeljit i nepristran način.

Voditelji intervjua se mogu, također, suočiti s osjećanjem bespomoćnosti ili suprotno tome, mogu željeti da igraju ulogu «spasitelja». U prvom slučaju, voditelj intervjua možda će izbjeći pružiti pomoć, vjerujući da su problemi žene tako veliki, a da su raspoloživi resursi suviše mali, dok u drugom slučaju, voditelj intervjua može dati nerealna obećanja.

Preporuke

- Ako u bilo kojem trenutku prije ili u tijeku intervjua, voditelj intervjua ili sugovornica osjećaju da odabrana lokacija nije sigurna, voditelj intervjua ne treba obaviti razgovor, ili ga treba okončati, kada pronađe sigurniju lokaciju. Moguće je da se zakaže intervju u neko drugo vrijeme, često je bolje izabrati drugu lokaciju u odnosu na onu prvobitnu.
- Ako voditelj intervjua želi voditi razgovor sam, na izrazito rizičnoj lokaciji, onda voditelj intervjua treba osigurati da neka treća osoba ili suradnik, bude upoznat sa lokacijom na kojoj će se voditi intervju, kao i u koje vrijeme će se voditi intervju i kada se očekuje okončanje intervjua. Treba dogovoriti da voditelj intervjua stupi u kontakt s tom osobom, nakon što se udalji sa lokacije na kojoj je vođen intervju. Ukoliko postoji mogućnost korištenja mobilnog telefona, dobra je ideja za voditelje intervjua da ih nose sa sobom.
- Ako žena ima informaciju koja je delikatna i može prouzrokovati opasnost za voditelja intervjua (primjerice, detalji vezani za prijestupnike, korumpiranost djelatnika, policije itd.), voditelj intervjua treba na taktičan način uvjeriti ženu da ne priopći te detalje, istodobno sugerirajući odgovarajuće pojedince ili ured kojima se mogu prenijeti te informacije.

Neiskusna voditeljica intervjua, radeći na stranom jeziku, uz pomoć prevoditelja, počela je da se kikoće tijekom intervjua. To nije urađeno iz zlobe, već zbog nervoze. Reakcija uznemirene mlade ispitanice bila je takva, da je vjerovala da joj se voditeljica intervjua ruga.

- Voditelji intervjua i prevoditelji trebaju biti posebno obučeni ili imati sve informacije o:
 - dinamici trgovine ženama;
 - rizicima i sigurnosti i procedurama u žurnim slučajevima;
 - osnovnim podacima vezanim za pitanja fizičkoga, seksualnoga i psihološkoga zlostavljanja, prisile i mučenja;
 - osnovnim saznanjima o ravnopravnosti spolova, etničkoj diskriminaciji i nejednakosti,
 - pitanjima i konceptima koji se odnose na sektor rada koji je tema intervjua, kao što su; seksualne usluge i prostitucija, domaće usluge, rad u tvornicama, poljodjelski rad; i
 - lokalna terminologija prikladna za temu intervjua.
- Ono što uglavnom doprinosi stavovima “optuživanja žrtve” predstavlja često sastavni dio kulture u širem smislu, i može utjecati na sposobnost voditelja intervjua da sazna sve detalje od same sugovornice i ima utjecaja na način na koji se takvi odgovori prihvataju i tumače.

Shodno tomu, voditelj se intervjua mora suočiti sa sopstvenim predrasudama, strahovima i uvriježenim mišljenjima vezanim za žene koje su:

 - migranti;
 - seksualno zlostavljane;
 - pružaju seksualne usluge, ili su uključene u druge oblike društveno marginaliziranog rada (u kućanstvu, tvornici ili poljodjelskom radu); i
 - siromašne, ili društveno, ili ekonomski, u nepovoljnom položaju.
- Voditelji intervjua moraju prepoznati svoje mogućnosti i ograničenja pri pomaganju ženama koje su bile predmetom trgovine.

Kod nekih voditelja intervjua takve priče mogu izazvati snažne emocije, vezane za zlostavljanje u prošlosti i onemogućiti ih da vode intervjua na temeljit i nepristrasan način.

Filmski redatelj je napravio dokumentarac u kojem je koristio svjedočenja nekoliko žena, koje su bile predmetom trgovine ljudima. Redatelj je u početku namjeravao prikazati ovaj film u inozemstvu. Međutim, uskoro je ovaj film prikazan na nacionalnoj televiziji i likovi žena bila su potpuno otkrivena.

5. OSIGURATI ANONIMNOST I POVJERLJIVOST

Zaštititi identitet sugovornice i tajnost kroz čitav proces intervjua – od trenutka kada je uspostavljen kontakt, do vremena kada će detalji toga slučaja biti objavljeni.

5.1. OSIGURATI POVJERLJIVOST

Rizici

Zaštita je tajnosti ključna za osiguranje sigurnosti žene, kao i za kvalitet informacija koje ona daje.

Preporuke

- Započnite intervju objašnjavanjem mjera opreza koje su poduzete radi zaštite identiteta žene, kao i čuvanja osobnih podataka u strogom povjerenju. Pitajte da li ona smatra da je to dostatno.
- Žene treba obavijestiti o tomu da one ne moraju dati svoje pravo ime (ili mogu ponuditi lažno ime), naziv grada ili sela, kao i stvarno državljanstvo. Nužno je prikupiti sve ove detalje (tj. intervju vezan za zakonske aspekte), ali je najbolje ako takve informacije nisu izravno unesene u zapisnik o intervjuu. Umjesto toga, moguće je koristiti šifre koje se odnose na zabilješke intervjua koje će se držati odvojeno od spisa o tome slučaju. Informacije iz spisa ne treba pokazivati drugima (primjerice, obitelji, prijateljima, policiji ili migracijskim vlastima) bez prethodnog obavještanja i izričite suglasnosti osobe, koja je u pitanju.
- O sadržajima individualnih intervjua treba raspravljati samo sa drugim osobama, koje, također, imaju istu obvezu čuvanja tajnosti, (suradnici, medicinsko osoblje) i samo tada kada je to nužno i kada žena da pristanak. O sadržajima intervjua nikada ne treba raspravljati u javnosti, osobito kada netko to može čuti, (primjerice, u nazočnosti vozača taksija ili prodavaca karata itd., jer takvi pojedinci mogu imati određene kontakte sa trgovcima).
- O detaljima koji se odnose na jednu sugovornicu nikada ne treba raspravljati sa bilo kojom drugom sugovornicom na način koji će omogućiti da se ova prva osoba identificira. Dakle, intervju općenito o drugima u sličnim okolnostima, ponekad je koristan, ali nikada ne treba poprimiti osobnu notu i dati informaciju koja bi omogućila identifikaciju.
- Kada se vrši snimanje ne treba koristiti imena, nego šifre identifikacije. Kasete treba držati u zaključanoj ladici, gdje bi pristup bio ograničen samo osobama koje su za to ovlaštene, a snimke treba obrisati nakon što se izvrši transkripcija takvih kaseti.
- Za izlaganje u javnosti ili objavljivanje informacija iz intervjua, potrebno je izmijeniti podatke o osobnim detaljima do te mjere, da se sugovornica ne može identificirati. Primjerice, publikacija ne treba da uključuje ime žene, naziv rodnog grada, njeno radno mjesto, ili imena članova njene obitelji, prijatelja i suradnika. Također, moguće je izmijeniti nazive gradova i zemlje-odredišta.

- Zbog značajnih dugoročnih potencijalnih posljedica pojavljivanja na fotografijama ili na filmskom snimku, slika lica ili portret žene, trebaju uvijek biti prikriveni (primjerice, ne samo njene oči) i također druge karakteristike koje bi je identificirale trebaju biti isključene (primjerice, ožiljci, tetovaže i sl.). Pored toga, fotografija ili filmski snimak se može napraviti samo ukoliko je osoba, koja je u pitanju, o tome obaviještena i ako je jasno da ona u potpunosti razumije na koji način će oni biti korišteni, gdje će biti distribuirani, pod uvjetom da ona da pismenu suglasnost. Fotografije ne treba snimati na način da bude moguće identificirati skloništa, organizacije za izbjeglice ili neke druge službe, ili osobe koje pomažu ženama, koje su bile predmetom trgovine.

6. DOBITI SUGLASNOST ZA KORIŠTENJE DOBIJENIH INFORMACIJA.

Uvjerite se da svaka sugovornica jasno razumije sadržaj i svrhu intervjua, svrhu uporabe informacija, pravo da ne odgovori na pitanje, pravo da okonča intervju u svakom trenutku, pravo da zahtijeva izvjesna ograničenja u korištenju takvih informacija.

6.1. UPUĆIVANJE ZAHTJEVA ZA DAVANJE SUGLASNOSTI ZA KORIŠTENJE DOBIJENIH INFORMACIJA

Rizici

Dobivanje naprijed pomenute suglasnosti može predstavljati izazov zbog toga što žene obično imaju čvrsto ukorijenjenu sumnju prema osobama iz spoljnog kruga, u mnogim slučajevima zbog jezika, kulturnih i socioekonomskih razlika. Mnoge žene, osobito one koje dolaze iz seoskih i manje razvijenih regiona, možda neće lako prepoznati razmjere potencijalnih posljedica sudjelovanja u intervjuu (posebno one koji uključuju medije) i mogu možda previše ishitreno dati odobrenje.

Preporuke

Zbog toga što intervjui mogu biti fizički opasni, emotivno uznemirujući i ne mogu biti povučeni kada su jednom dati, od velike je važnosti da voditelji intervjua objasne:

- Razloge za vođenje intervjua;
- Temu o kojoj će se razgovarati;
- Potencijalne rizike i prednosti sudjelovanja u takvom intervjuu; i
- Osobnu i moguću uznemirujuću prirodu pitanja koja će se postavljati.

Ukoliko žena u potpunosti shvaća namjere voditelja intervjua i svrhu pitanja, bit će manje sumnjičava da će informacije koje ona pruži biti korištene protiv njene volje ili da će joj naškoditi.

U dokumentarnom filmu o trgovini ženama, lica žena nisu bila dovoljno prikrivena, tako da je njihov identitet mogao lako biti utvrđen. Jedna od žena do tada je uspjela da sačuva tajnu strašnih iskustava iz inozemstva od svoga muža i roditelja.

Primjer zahtjeva za suglasnost davanja intervjua

Vodimo istraživanja o zdravlju žena koje su bile predmetom trgovine ljudima za: */Naziv organizacije/ kako bi identificirali bolje načine pružanja zdravstvenih usluga. Željeli bismo da razgovaramo s Vama o tome (navedite opću temu intervjua) i da Vam postavimo pitanja o (navedite ključne teme koje će biti obuhvaćene, uključujući delikatne informacije koje će se tražiti).*

Neću Vas pitati za ime. Sve što mi kažete ostat će stroga tajna. Neću otkrivati nijedan osobni podatak, neću koristiti Vaše ime, naziv Vašeg rodnog grada, ime Vašeg trgovca ili specifične detalje o Vašoj obitelji. Ne postoje pogrešni ili ispravni odgovori. Uočit ćete da neka od pitanja pobuđuju neprijatna sjećanja i slobodno uzmite koliko želite vremena da odgovorite ili odbijete odgovoriti. Vaši odgovori o proživljenom iskustvu će se koristiti da pomognu drugim ženama koje su doživjele slična iskustva i koje imaju slične zdravstvene potrebe.

Razgovarali smo o potencijalnim rizicima i prednostima, kao što su *(dajte pregled svih rizika i prednosti pomenutih tijekom prethodne diskusije o rizicima i prednostima)*, i o načinima na koje mi možemo ograničiti te rizike, kao što su *(ponovite ideju za ograničavanje rizika pomenutu tijekom prethodne diskusije o rizicima)*.

Ne morate sudjelovati, ako ne želite. Ako se složite s tim da nastavite, možete izabrati da prekinete intervju u bilo kojem trenutku, ili ako ne želite da odgovorite na pitanje ili želite meni da postavite pitanje, molim Vas, slobodno me prekinite. Ovaj intervju trajat će približno 30 minuta.

Da li se slažete s tim da date intervju?

Da li je ovo dobro mjesto i vrijeme za vođenje intervjua?

- Najbolje je da prvobitni zahtjev za intervju sa sugovornicom dolazi od nekoga kome ona vjeruje. Primjerice, to može biti jedna uslužna organizacija ili pojedinac sa kojim je ona uspostavila dobar odnos, a koji joj može objasniti opseg mogućih negativnih posljedica intervjua. (Prvobitni zahtjev predstavlja samo jedno sredstvo sigurnog kontakta sa ženom, ali ne predstavlja zamjenu za njezin zahtjev i potpunu zamjenu za zahtjev i proces davanja potpune suglasnosti, koju voditelj intervjua mora pribaviti prije početka intervjua). Obzirom na dinamizam trgovine i na ulogu njihovih ljubavnika, obično ne postoji dobar izbor posrednika. Zahtjev upućen vlasniku kluba ili javne kuće, može dovesti ženu u jednu bezizlaznu situaciju, potaknuti sumnju i najčešće ne dati pozitivnu reakciju. Prema tome, kontakt sa ženom putem policije ili imigracijskih vlasti vjerojatno će učiniti takvu ženu nervoznom i prouzrokovati opreznu, ako ne i lažnu reakciju (intervjui sa ženama koje su u pritvoru predstavljaju poseban problem koji ovdje nećemo razmatrati);
- Pripremite jasnu izjavu koja objašnjava temu i svrhu intervjua, kao i to kako će njezini odgovori biti korišteni. Raščlanite usmeno takvu izjavu, zajedno sa sugovornicom, ostavljajući vrijeme za to da ona postavi pitanja i da razjasni pojedine točke;
- Razmotrite rizike na sistematičan način (vidi 1.1. *Odluka o vođenju intervjua* : «Uzorci pitanja koja se mogu postaviti u svezi sa procjenom sigurnosti»). Razgovarajte o potencijalnim prednostima (primjerice, mogućnost da se raspravlja o iskustvu, zatim o njezinim problemima i potrebama, načinima kako bi se pomoglo drugim ženama) i što ona očekuje od intervjua (primjerice, pomoć ili plaćanje);
- U slučaju da je materinski jezik sugovornice nije isti kao onaj kod voditelja intervjua, osigurajte da data suglasnost bude uz punu informiranost, što obično zahtijeva dodatne mjere; kao što je priprema informacijskoga letka na njezinom materinskom jeziku. Ovakav letak ne treba ostaviti kod te osobe, pošto drugi to mogu otkriti;
- Odluka o plaćanju za intervju je teška. Naknade koje se plaćaju za intervju mogu ponekada baciti sjenku na prikupljene informacije, osobito ukoliko su ponuđene značajne sume. Sa druge strane, potrebno je takvoj osobi platiti za njezino vrijeme, izgubljenu zaradu i druge nastale troškove; kao što su putovanja ili briga o djeci. Neprijavljeni novac (kao što su pokloni koje bi mogao da nađe poslodavac, trgovac ili svodnik) može da budu uzrokom njezina kažnjavanja. Važno je razmotriti sa takvom ženom koji je najbolji način da joj se plati. Korisno je upitati da li je sigurno za nju da prihvati gotovinsko plaćanje ili više voli kompenzaciju u materijalnim stvarima (primjerice, predmeti za osobnu higijenu, sapun, šampon, kondomi, hrana, odjeća i slično) ili novac koji bi bio poslan njezinoj obitelji ili dat nekoj povjerljivoj kontakt osobi. Plaćanja svodnicima, raznim gospođama, vlasnicima javnih kuća, policiji i slično, radi pristupa i intervjua sa ženom, etički su problematični, mogu prouzrokovati probleme toj osobi i najvjerojatnije će probuditi sumnju i zabrinutost glede nakana voditelja intervjua, te stoga nisu preporučljivi;
- Kadgod je to moguće (primjerice, ukoliko je sigurno i ako to želi sugovornica) ponuditi da se organizira povratna informacija (članak u novinama, rezultati istraživanja, programska brošura) za nju, ukoliko ona smatra da je sigurno da se s njom sastanete kasnije.

- 7. POSLUŠATI I UVAŽAVATI PROCJENU SVAKE ŽENE VEZANU ZA NJEZINU SITUACIJU, RIZIKE I NJEZINU SIGURNOST**
Shvatiti da svaka žena iskazuje drugačiju zabrinutost, i da se viđenje njenih problema može razlikovati od onog kako to drugi procjenjuju.

Vrstu pomoći treba opisati na neutralan način i voditelj intervjua ne treba prenaplašavati stupanj ili izvjesnost pružanja pomoći.

7.1. PRUŽANJE SAVJETA ILI POMOĆI

Rizici

Imajući dobre namjere, voditelj intervjua može smatrati da najbolje zna što je dobro za neku osobu i da odluči dati preporuke, poduzeti neku akciju ili podstaknuti ženu na poduzimanje određene akcije za koju voditelj intervjua smatra da će poboljšati njezinu situaciju. Poticanje na djelovanje sa dobrim namjerama, (primjerice, bijeg od trgovaca ljudima, kontakt sa vlastima, razmatranje pitanja koja ta žena nije spremna da otkrije) bez prethodnog opširnog razgovora sa ženom o njezinoj situaciji, može rezultirati štetnim posljedicama.

Preporuke

Prije nego što se da bilo kakav savjet ili intervenira, mora se obaviti razgovor koji treba uvažavati viđenje situacije same osobe, koja je u pitanju, što ona smatrala su njene mogućnosti, kako ona vidi potencijalne prednosti i rizike različitih mogućnosti i što ona smatra da bi bilo najbolje učiniti glede predloženih promjena. Kada god je to moguće, potrebno je konsultirati profesionalce koji su iskusniji u bavljenju pitanjima ženama, koje su bile predmetom trgovine, kako bi se dobio njihov savjet. Pored toga, pitanje ženi o tome kako se nosi sa situacijom ili o njezinoj strategiji preživljavanja, koju je ona slijedila do tog trenutka, kako bi izbjegla ozljedu ili nanošenje štete samoj sebi, može pomoći voditelju intervjua da bolje razumije realnost situacije u kojoj se ta žena nalazi. Ova vrsta pitanja može, također, poslužiti da podsjeti ženu na njezinu snagu, na njezine jake točke.

Ako voditelj intervjua vjeruje da može dati koristan savjet za osobu, koja je u pitanju, različite mogućnosti pomoći također treba dati na neutralan način i voditelj intervjua ne treba prenaplašavati stupanj ili vjerojatnoću pomoći. Mogućnosti treba prezentirati na jedan umjeren način, na način koji neće učiniti da se ta žena osjeća glupom ili nezahvalnom, ukoliko ne želi da ih prihvati. Preporuke trebaju naglasiti rizike i uvažavati prednosti.

Nije rijedak slučaj da voditelj intervjua, koji upoznaje ženu u situaciji kada je ona predmetom trgovine, razmatra mogućnost njezina spašavanja. Neprofesionalni ili neformalni načini spašavanja predstavljaju visokorizičan izbor, koji se može pokazati nezadovoljavajućim u smislu izbjavljenja, jer ne uvažavaju u potpunosti razmjere mogućih posljedica mijenjanja trenutačne situacije.

Pitanja koja treba razmotriti i o kojima treba razgovarati sa ženom koja razmišlja da izađe iz situacije u kojoj se našla:

- **Važnost planiranja unaprijed.**
- **Praktične mogućnosti o tome gdje se ona može smjestiti i kako će se izdržavati.**
- **Tko će doći da je traži i koliko će trgovci biti uporni u proganjanju nje ili njezine obitelji.**
- **Njezino mentalno stanje i potpora koja joj je potrebna.**
- **Njezin odnos ovisnosti o svodniku, vlasniku, itd. i tko će joj pružiti potporu jednom kada izađe iz tog kruga.**
- **Praktične posljedice su (imigracijski status, mogućnost povratka u obitelj, fizička sigurnost, usamljenost, strah i potpora mentalnom zdravlju).**

To može uključivati:

- rizik od osвете obitelji kod kuće;
- javno izlaganje, moguću osudu radi mišljenja da se radilo o izboru te žene, njezinim postupcima;
- sumnje u njene motive, vjerodostojnost i karakter;
- probleme sa imigracijom i deportacijom;
- nemogućnost plaćanja duga;
- potrebu da se ostane pod izravnim nadzorom, ili u skloništu, ili u statusu izbjeglice;
- obvezu da se prekinu sve veze sa svodnikom – ljubavnikom;
- zahtjev da se daju dokazi policiji ili da se svjedoči na sudu;
- uhićenje, krivičnu osudu (primjerice, kršenje imigracijskih propisa, propisa o zapošljavanju); i
- nedobrovoljno testiranje na EIDS, ili loše savjete o tome, ili druge oblike medicinskog testiranja.

Nakon svakog intervjua o opcijama, voditelj intervjua treba prenijeti korisne informacije koje je pripremio, na jasan i precizan način, kako bi pružio osobi, koja je u pitanju, dovoljno vremena za donošenje sopstvenih odluka.

7.2. UVAŽAVANJE IZBORA ŽENE

Rizici

Svaka žena, čak i u najtežim okolnostima, može izabrati da odbije ponude za pomoć. Ponude za medicinsku pomoć, osiguranje nekih darova ili operacije izbavljanja, često se čine privlačnim za one koji žele da «urade nešto». Ali kao što je gore navedeno, suglasnost te osobe je ključna prije poduzimanja bilo kakve akcije u njeno ime.

Preporuke

Pored odluke o tomu da li želi pristati na intervju, izbor žene vezan za to da li će reagirati na probleme vezane za zdravlje, zatim razgovor o njezinim osjećanjima, situaciji mogućeg bijega i drugim osobnim pitanjima, mora se poštovati – bez obzira koliko se takva situacija čini opasnom ili je osoba, koja je u pitanju, izložena zloporabi, prema mišljenju voditelja razgovora.

Izbavljanje, bez zahtjeva osobe, koja je u pitanju, kontakt sa vlastima, kontakt s obitelji, prosljeđivanje informacija savjetnicima, nisu nešto nužno, što se rado prihvaća – a i ne moraju biti u najboljem interesu žene. Primjerice, u mnogim zemljama kontakt sa policijom znači upozoravanje samih trgovaca ljudima, koji su je i doveli u tu situaciju. Međutim, pomoć koja se pruži na odgovarajući način može značiti spašavanje života (vidjeti pod 9. *Budite spremni za žurnu intervenciju*).

8. NEMOJTE PONOVO TRAUMATIZIRATI ŽENU

Nemojte postavljati pitanja koja provociraju odgovore s emotivnim nabojem. Budite spremni da odgovorite na napetost ili uznemirenost žene, da podvučete njezinu snagu.

8.1. IZBJEGNITE PONOVO TRAUMATIZIRANJE ŽENE**Rizici**

Postavljanje pitanja ženi o iskustvu koje je zastrašujuće, ponižavajuće, bolno, može prouzrokovati krajnju neugodnost. Mnoge se žene osjećaju posramljeno zbog onoga što su učinile ili zbog onoga što im se desilo. Uznemirenost žene zbog intervjua može se pojaviti tijekom intervjua, ali također prije ili nakon intervjua. Za mnoge je žene veoma stresno unaprijed vezati intervjua za njezina iskustva. Žene, također, mogu razmotriti i požaliti zbog onoga što im se desilo nakon okončanja intervjua. Za neke je cijeli proces traumatičan.

Preporuke

- Pitanja nikada ne trebaju biti koncipirana da provociraju snažne emotivne reakcije;
- Pitanja koja očito izazivaju uznemirenost ili prisiljavaju ženu da otkriva traumatične detalje, a koja nisu neophodna da bi se shvatilo njezino iskustvo treba isključiti;
- Pitanja koja navode na negativno mišljenje o odlukama žene, o njezinom djelovanju i bacaju ljagu na njezin karakter, ne treba postavljati (*primjerice: Što će misliti vaši roditelji o tomu što ste učinili?; Da li smatrate da ste nemoralna osoba?; Ili Zašto ste pristali da radite te stvari?*).

Važno je prepoznati da će mnoge žene osjećati određenu razinu stresa ili nelagode kada budu razgovarale o određenim pitanjima. Ipak, za mnoge od njih razgovor o takvim stvarima i prilika da ih netko sasluša, može imati terapeutsko dejstvo. Stoga je važno prepoznati da zahtjev koji se upućuje ženama da podijele informacije o tako osjetljivoj temi i potom prekidanje njene priče ili izrazi emocija, prije nego što ona ima priliku završiti svoje misli, mogu biti uznemirujući. Međutim, ukoliko žena postane vrlo uznemirena ili ukoliko prevagnu takva osjećanja (primjerice, ako pokaže neke od sljedećih simptoma: ako počne da drhti, plače nekontrolirano, dobije ozbiljnu glavobolju, nesvjesticu, poteškoće u disanju, iznenadni osip ili crvenilo), najbolje ju je upitati da li želi nastaviti, promijeniti temu ili okončati intervjua.

- aPitanja treba postavljati na način da pružaju potporu, a ne sa kritičkom notom, uz reakciju potpore.
- Voditelj intervjua treba omogućiti sugovornici da ona sama odredi ritam i tijek intervjua;

Anya je radila kao prostitutka za svog momka-svodnika. Novinar M. predstavio se kao klijent. Kada je stekao njezino povjerenje, otkrio je da je novinar, i ponudio joj je pomoć u „spašavanju“. Novinar je snimio to „spašavanje“ Anyino, prikazavši kako je napustila mjesto gdje je obavljala svoj posao, i ušla u njegov automobil. Novinar je organizirao pomoć savjetnika i našao joj smještaj u hotelu, kilometrima udaljenom od savjetovališta i poznanika. Tu je ona boravila bez prijatelja, posla i radne. Prije prikazivanja filma nestala je, navodno se vrativši svom svodniku. U biti, redatelj nije mogao ponuditi alternativno rješenje. Kada je film bio prikazan, lice joj je bilo skriveno, no rabljen je njezin „radni“ nadimak, a i svodnik je izravno prikazan.

Dvije žene, koje su pristale sudjelovati u istraživanju o trgovini ljudima, putovale su iz rodnog grada do glavnoga grada, glede obavljanja razgovora, kao i zbog kupovine i razgledanja glavnoga grada. Kada su stigle, a imale su nekih dvanaest sati da se prisjete svog iskustva, u jednom službenom okruženju, pred osobama, koje prije nisu poznavale. Obje su žene pokazivale jasne znakove stresa i nelagode, što je dovelo do toga da je razgovor morao biti brzo okončan.

- Vizualna i verbalna reakcija treba izražavati suosjećajnost, bez osude, i uz pružanje potpore;
- Voditelj intervjua treba reagirati na uznemirenost, tako što će ponuditi stanku u intervjuu.
- Voditelj intervjua treba pokazati zabrinutost i podsjetiti ženu na njezinu snagu i inteligenciju, zato što je uspjela preživjeti tako teške događaje;
- Uvijek voditelj intervjua odlučuje o tomu da li će nastaviti s intervjuom. Kada prevagnu emocije, neke će žene odabrati da nastave razgovor, a neke neće. Voditelj intervjua nikada ne treba vršiti pritisak na uznemirenu sugovornicu da nastavi. Slično tome, ukoliko sugovornica želi nastaviti govoriti, čak i ako je voditelj intervjua završio sa pitanjima, voditelj intervjua treba nastaviti razgovor i zainteresirano slušati;
- Budite svjesni da za mnoge žene koje su daleko od kuće, razgovor o obitelji, posebno razgovor o djeci, može biti uznemirujući. To se osobito odnosi na one žene koje nisu vidjele djecu dugo vremena i nisu sigurne kada i da li će ih ponovno vidjeti. Budite zato obazrivi sa pitanjima u ovoj oblasti.

9. BUDITE SPREMNI ZA ŽURNU INTERVENCIJU.

Budite spremni da reagirate, ukoliko se žena nalazi u izravnoj opasnosti.

9.1. ODGOVORI ŽENI KOJA TRAŽI ŽURNU I IZRAVNU POMOĆ

Rizici

Kada voditelj obavlja intervju sa žrtvom kršenja ljudskih prava, kao što je trgovina ljudima, žurni zahtjevi za brzu pomoć nisu rijetki. Pružanje pomoći može značiti spašavanje života i to predstavlja jednu etičku i moralnu dužnost. Ali, nuđenje pomoći na pogrešan način ili u pogrešno vrijeme, može imati suprotan učinak ili obećana pomoć može biti zapravo nepoželjna, ili se neće moći realizirati.

Preporuke

- Zahtjevu za pomoć treba odmah dati prednost u odnosu na intervju;
- Voditelj intervjua treba postavljati pitanja da bi potaknuo ženu da uvidi sa kakvom opasnošću je suočena, da sagleda opcije, kao i njezina očekivanja za pomoć;
- Diskusije o opcijama moraju biti realne, a ne prenaplašene. Voditelji intervjua trebaju diskutirati o opcijama potpore, koje su raspoložive, uz pokušaj pomoći sugovornici da razmotri prednosti i rizike svake od tih opcija;
- Voditelj intervjua treba uložiti sve napore da pomogne sugovornici da ostvari pristup odgovarajućim resursima (primjerice, telefonski pristup službi, da je doprati do takvoga mjesta).

Sljedeći su postupci uglavnom nepreporučljivi, i nesigurni:

- “zajednički bijeg”;
- dovođenje žene u kuću voditelja intervjua;
- praćenje sugovornice do njene kuće ili mjesta rada, kako bi ona pokupila svoje osobne stvari; ili
- pomoć sugovornici da razmotri bilo koje od ovih pitanja sa poslodavcem, posrednikom, suradnikom, itd., ili postaviti se u ulogu posrednika na bilo koji drugi način.

9.2. SPREMNOST DA SE PRATE NAPORI U INTERVENCIJI**Rizici**

Osobno poduzimanje intervencija rijetko predstavlja proces koji se sastoji od jednog koraka, ali gotovo uvijek traži niz praktičnih aktivnosti praćenja. Posebno u slučajevima pokušaja spašavanja, sam bijeg je najčešće najlakši dio, a potpora u praćenju i vođenju brige o takvoj ženi je najvažniji dio, ali i kompliciran.

Preporuke

Rijetko da je potrebno samo “osloboditi” ženu, posebno kada se nalazi u stranoj zemlji. Prije razmatranja mogućnosti pružanja pomoći pri “bijegu”, svih rizika, prepreka i brojnih koraka koji slijede nakon “spašavanja”, potrebno je voditi računa da takva žena ne završi u još gorjoj situaciji, ili da na kraju ne bude prisiljena vratiti se svom porobljivaču. Žena koja je bila predmetom trgovine, rijetko je u situaciji da sazna o kojim je službama riječ i rijetko ima pristup svim službama pomoći, koje su joj potrebne, kako bi napravila iskorak u odnosu na dosadašnji život, koji je u svezi sa trgovinom ljudima. U nekim slučajevima pomoć ženi da se napravi odmak od situacije izrabljivanja, može uključivati i telefonski poziv profesionalnoj organizaciji, koja ima iskustvo u pružanja pomoći ženama koje su bile predmetom trgovine. Još češće, međutim, to uključuje utvrđivanje sigurnih kuća, izvora prihoda, medicinski tretman, psihološko savjetovanje i pravno zastupanje radi imigracije ili nekih drugih pitanja.

9.3. PITANJA VEZANA ZA USPOSTAVU KONTAKTA SA VLASTIMA**Rizici**

Većina žena nerado stupa u kontakt sa vlastima. Boje se da će biti deportirane, ili brinu da djelatnici, ubrajajući tu i policiju, mogu biti korumpirani ili ih tretirati na neprijateljski i nesusretljiv način. U mnogim slučajevima njihovi strahovi nisu bez osnova. Vlasti u zemljama odredišta mogu pritvoriti, zatvoriti ili deportirati žene koje žive ili rade ilegalno u toj zemlji. Također, mogu izvršiti pritisak da svjedoče protiv trgovaca, usprkos opasnostima sa kojima se te žene suočavaju zbog takve suradnje.

Žena, pripadnica etničke manjine, prokrijumčarena je u susjednu zemlju i vraćena vojnicima iz matične zemlje, koji su je kasnije silovali.

Tijekom racije u javnim kućama u jednoj azijskoj zemlji, dok je policija ulazila na glavni ulaz, nekoliko policajaca koji su redovito dobijali mito od vlasnika javne kuće, pomogli su vlasniku i jednom broju žena da pobjegnu kroz sporedni izlaz.

Da bi se uspostavio kontakt sa djelatnikom, u nekim zemljama to znači stavljanje žene ponovno u ruke trgovačkih posrednika.

U mnogim siromašnim zemljama policija, vojni i imigracijski djelatnici – pa čak i djelatnici veleposlanstva i konzularnih predstavništava – dio su kruga trgovaca, surađuju sa trgovcima i u najboljem slučaju, primaju mito za svoju suradnju.

Preporuke

- Prije uspostave kontakta sa vlastima potrebno je biti siguran da je to ono što žena želi;
- Razmotriti potencijalne prednosti i rizike uspostave kontakta sa nekim djelatnikom i razmotriti što tijela vlasti mogu pružiti (primjerice, bijeg sa radnog mjesta, krivično gonjenje poslodavaca i trgovaca, produženje vize, dozvolu boravka);
- Pokušati identificirati suosjećajne djelatnike i uspostaviti odnos sa njima;
- Prije otkrivanja identiteta sugovornice tijelima vlasti, saznajte što stvarno takvi djelatnici mogu i hoće učiniti za nju. Upoznajte se sa legalnim pravima i razmotrite ih s njom (primjerice, na temelju imigracijskoga statusa, njezine volje da svjedoči ili da ne svjedoči, zaštiti svjedoka, želji da ostane u toj zemlji ili da se vrati kući).

10. UPORABITI PRIKUPLJENE INFORMACIJE NA DOBAR NAČIN

Uporabite informacije na način od kojeg će svaka pojedina žena imati korist ili koji će pomoći razvoju dobrih politika intervencija za žene koje su predmetom trgovine.

10.1. KORIŠTENJE INFORMACIJA NA ETIČAN NAČIN**Rizici**

Vođenje intervjua s osobom koja je žrtva kršenja ljudskih prava ne predstavlja etički neutralan postupak. Iskustva žena koje su bile predmetom trgovine treba da se prikupljaju iz ovog razloga. Izuzetna osobna i društvena cijena, kao i ona vezana za zdravstvene aspekte koje prouzrokuje trgovina ženama, stavlja moralnu obvezu pred voditelja intervjua da prikupljene informacije koristi na način od kojeg će svaka sugovornica imati koristi ili koji će ovim pitanjem skrenuti pozornost kreatorima politike i onima koji zagovaraju tu politiku – u idealnim slučajevima, i jednim i drugima.

Preporuke

- Uključivanje zagovornika ljudskih prava ili skupina za izravne usluge, nije jedini dobar način da se osigura da intervjui budu sigurni, da tehnike vođenja intervjua i tumačenja budu ispravne i da sustavi potpore budu uspostavljeni, ali može osigurati na praktičan način da pripremljene informacije budu relevantne;
- Što je još važnije, voditelji intervjua moraju biti sigurni da svaka informacija koja se objavi u javnosti (primjerice, novinska izvješća, javne izjave, itd.) neće biti pogrešno protumačena i da neće poticati predrasude ili stereotipe, koji stvaraju negativno javno mišljenje protiv žrtava krijumčarenih žena;

KORISNA UPORABA

Rezultati istraživanja, obavljenoga u Grčkoj, uporabljeni su za izradu nacrtu pravnih komentara o predloženom zakonu protiv trgovine s ljudima sa poboljšanjem odredaba, koje se odnose na zaštitu žena, koje su bile žrtvama trgovine ljudima.

KORISNA UPORABA

Istraživanje u većem broju zemalja o zaštiti žrtava, koristi se kao osnov za obuku osoba koje se bave zbrinjavanjem i liječenjem žena-žrtava trgovine ljudima.

KORISNA UPORABA

Razgovori sa službenicima NVO-a, objavljeni su na ukrajinskoj televiziji potakli su majke, čije kćerke su bile predmetom trgovine ljudima da ih potraže. To je pomoglo da se izbavi jedna mlada djevojka iz javne kuće u Italiji.

LOŠ NAČIN UPORABE INFORMACIJA

Jedan redatelj dokumentarnoga filma otkrio je da je jedna žena postala žrtvom trgovine ljudima zbog prostituiranja. Kasnije je ubijena. Ta žena nikada nije rekla svojoj porodici čime se bavila, već je, umjesto toga, tvrdila da će se udati za Nijemca. Nakon njene smrti, redatelj je snimio reagiranje sina i majke, te jedne žene u njihovoj kući, nakon što je pripćio da je žena ubijena, dok se bavila prostituiranjem.

ZAKLJUČAK

Preporuke koje su date u ovom dokumentu odražavaju sadašnja saznanja o etičkim i sigurnosnim aspektima koje je potrebno uzeti u obzir tijekom vođenja intervjua sa ženama koje su bile predmetom trgovine i koje nisu više u toj situaciji. Međutim, krijumčarenje i trgovina ženama je krivično djelo koje neprekidno mijenja svoje pojavne oblike i profile. Fluidna dinamika i specifična priroda trgovine ljudima i posljedice koje prouzrokuje zahtijevaju da se pojedinci koji vode intervju redovito upoznaju sa najnovijim saznanjima i najnovijim informacijama koje im stoje na raspolaganju, tako da imaju jasne planove kako će zaštititi žene prije, tijekom, i nakon intervjua. U mnogim slučajevima to znači da proces intervjua može potrajati i duže vremena, zahtijevati prethodno istraživanje i vrijeme pripreme i zahtijevati veću delikatnost, osjetljivost u odnosu na pojedince i njihove situacije. Pored toga, potrebno je posvetiti značajnu pozornost propisnom objavljivanju informacija. Slijedećem ovih naputaka i preporuka i stavljanjem uvijek na prvo mjesto sigurnost žene, oni koji zahtijevaju informacije na temelju intervjua i oni koji vode intervju, mogu na značajan način dati doprinos javnom priznanju ovoga teškog oblika kršenja ljudskih prava i kvalitetu brige o ženama koje su bile predmetom trgovine.

IZVORI

¹Ujedinjeni narodi, (2000.), Protokol Ujedinjenih naroda za sprečavanje, suzbijanje i kažnjavanje trgovine ljudima, osobito žena i djece, kao dodatni dio Konvencije Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminala, članak 3. (a-d), UN Rezolucija 55/25, aneks II, 55 U.N. GAOR Supp. (No. 49) at 60.Doc. A/45/49 (Vol.I).

²Svjetska zdravstvena organizacija (WHO), Sigurnost žene na prvom mjestu: Preporuke etičke i sigurnosne prirode za istraživanje o nasilju u obitelji nad ženama, Geneva: Svjetska zdravstvena organizacija

³Ured Visokog komesarijata Ujedinjenih naroda za ljudska prava, (2002.) Međunarodna načela i smjernice o ljudskim pravima i trgovini ljudima, Geneva: UNHCR

⁴Vijeće međunarodnih organizacija medicinskih znanosti, u suradnji sa Svjetskom zdravstvenom organizacijom (1993.), Međunarodne etičke smjernice za biomedicinsko istraživanje koje uključuje ljude, Geneva: CIOMS

⁵Globalni savez protiv trgovine ženama (GAATW) (2001), Ljudska prava i trgovina ljudima: priručnik, Bangkok: GAATW

⁶Presswise, (2002), Teme u vezi s etikom, spolovima, ženama, URL: www.presswise.org.uk

⁷Kelly, L. (2000) VIP Vodič: Vizija, inovacija i profesionalizam u policijskom nadzoru nasilja nad ženama i djecom, Izrađeno za program Vijeća Europe - policija i ljudska prava 1997-2000., Strassbourg: Vijeće Europe. (On-line izvješće) URL [http://www.coe.int/T/E/human rights/Police/2 Publications /2 VIP Guide/VIP%20 Guide to Assist December%202001% \(pdf%20version\), pdf.](http://www.coe.int/T/E/human%20rights/Police/2%20Publications%20VIP%20Guide%20to%20Assist%20December%202001%20(pdf%20version).pdf)

⁸Za više informacija o radu sa ženama-žrtvama trgovine ljudima, vidjeti: Globalni savez protiv trgovine ženama (GAATW), Ljudska prava u praksi: priručnik za pružanje pomoći ženama i djeci – žrtvama trgovine ljudima, Bangkok: GAATW

⁹Zimmerman, c. Yun, K. Shvab, I. Et al. (2003). Zdravstveni rizici i posljedice trgovine ženama i adolescentima, nalazi Europskih studija u Londonu, London: Škola higijene i tropske medicine(LSHTM), Daphne - program Europskoga povjerenstva.

¹⁰Svjetska zdravstvena organizacija (WHO). (1999), Sigurnost žena na prvom mjestu: Preporuke etičke i sigurnosne prirode o nasilju u obitelji nad ženama, Geneva: Svjetska zdravstvena organizacija .

